

Universitätsbibliothek Paderborn

Venerabilis Patris Thomæ à Jesu ... Opera Omnia

Homini Religioso Et Apostolico Tam Qvo Ad Vitæ Activæ, Qvam Contemplativæ functiones utilissima, Duobus Tomis Comprehensa. In Qvibus Singlari Pietate, Varia Ervditione Clariori Et Breviori Stylo Continentvr Et Explicantvr ...

Tomás <de Jesus>

Coloniæ Agrippinæ, 1684

Pars Secvnda. De juvandis Græcis, & ratione agendi cum eis, ut ad fidem Catholicam alliciantur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38601

mediis : sed quisolvit JESUM non solum est hæreticus, ut ipse D. Thomas ex Joan. Apostolo docet, sed & Antichristus: igitur Græci non solum schismatici, sed hæretici judicandi sunt. His tamen non obstantibus alii opinantur Græcos tantum esse schismaticos: ita ex junioribus docet Pater Azorius 1. *prima Instir. Moral. lib. 8. c. 20. q. 10.* Quare merito ab Ecclesia Catholica non hæretici, sed schismatici censentur & appellantur: ita apertè insinuat D. Bernardus in *Epistola ad Eugenium* lib. 3. Ego addo, inquit, de *perinacia Græcorum, qui nobiscum sunt, & non sunt: juncti fide, pace divisi, quamquam & in fide ipsa claudicaverint à re-ctis semitis.* Idem apertè tenet D. Thom. *Opusc.* 2. ubi docet Patres Græcos in Catholico sensu esse exponendos Ratio hujus opinionis est, quoniam, ut prædictus auctor docet, in prædictis fidei articulis, de quibus Græci accusantur ab aliquibus, ut hæretici, potius nomine, quàm re ab Ecclesia Romana dissident. In primis inficiantur illi Spiritum S. à Patre Filioque procedere, ut in Bulla unionis *Eugenij IV.* dicitur, existimantes Latinos sentite à *Patre Filioque* procedere tamquam à duobus principis, cum tamen Latina doceat Ecclesia procedere à duabus personis tamquam ab uno principio & spiratore; quare Græci ut unum principium significent, dicunt Spiritum sanctum à Patre per Filium procedere ab omni æternitate. Nec dif-

fitentur omnino Romanum Pontificem Petri successorem in Ecclesia Primatum à Christo Domino accepisse, sed nihilominus dicunt totam Ecclesiam in generali Synodo coacta, majorem potestatem habere in rebus fidei, & cæteris, quæ ad generale Ecclesiæ statum pertinent, definiendis. Quæ fuit etiam sententia Gerfonis, & Parisiensium Theologorum, nondum ab Ecclesia tamquam hæretica generali decreto damnata.

Præterea Græci purgatorium ignem non protus de medio tollunt, ut ipsi clarè faveant *Sess. ultima Concilij Florentini*, imò affirmant se perpetuo purgatorium agnovisse, (verè enim sacrificia & preces offerunt DEO pro mortuis; non Beatis certè, neque damnatis ad inferos, quod planè esset absurdum, & impium: ergo pro his, qui cum fide & pietate hinc discesserunt, sed nondum plenè pœnas peccatorum debitas persolverunt) sed solum id inficiari videntur certam ignis corpori pœnam, de quo nihil est de fide determinatum ab Ecclesia, ut optime docet Bellarm. *lib. 2. de Purgat. cap. 10.* Quicquid autem sit, de his & aliis fidei articulis, in quibus multi Græci & alii Orientales mala fide errant, & proinde hæretici sint, Græcos tamen non hæreticos, sed schismaticos appellamus, quia morem loquendi pristinum retinemus.

DE PROCURANDA CONVERSIONE OMNIUM GENTIUM,

LIBRI VI.

PARS SECVNDA.

De juvandis Græcis, & ratione agendi cum eis, ut ad fidem Catholicam alliciantur.

CAPVT I.

De causis præcipuis unionem Græcorum cum Ecclesia Catholica impediētibus.

IN primis scire necessarium est præcipuas causas, quæ unionem Græcorum cum Ecclesia Catholica impediāt, ut his cognitis, & patentibus, facilius sit via ad eas removendas. Causæ igitur, cur inter Græcos & Latinos tanta sint in Religione dissidia, latissimè numerantur à Possentino *Tom. 1. lib. 6. à Cap. 2.* per plura capita. Nos autem brevitati consulentes, ex eodem Auctore præcipuas tantum recensebimus.

Causa
diffidio-
rū inter
Græcos
& Lati-
nos.

Prima causa & veluti radix referri potest, ad collapsas, quæ olim in Græcia floruerunt, Academias, & cum eis omnes literarum disciplinas, quæ modo restitui vix sine magno periculo posse videntur, dum alienam Græci in Oriente dominationem ac jugum patiuntur. Re tamen attente considerata haud tantum imminet à Turcis peri-

culum, quantum fortasse prima fronte apparet. Nam Turcæ, ut experientia constat, liberum cuique relinquunt, ut quam velit Religionem teneat, modò adversus Mahometi sectam nihil dicatur. Unde cum solidæ pietatis nihil sit inaccessum neque difficile, dum serio nihil aliud quàm Christus, & ejus gloria queratur, prædictum impedimentum poterit superari.

Secunda causa referri potest ad remissio-rem eorum curam, à quibus etiam inter populos Latini ritus Græci juvari potuissent, atque ad pietatem accendi. In qua etiam re, fortè plurimum à nostris peccatum fuit: Nam sicut perfecta charitas magnos præ se fert stimulos ad pietatem, ita cum hæc refrigerat, non solum sibi, verum etiam ceteris obest.

Tertia referri potest, quia aliquando à Latinis non omnino verè, vel saltem ga, qua inter Christianos decet charitate aliqua fuerunt Græcis obiecta, quibus eorum animi commoti, erga Latinos malè fuerunt affecti. Nam ut constat ex supradictis, multi errores illis ab Auctoribus imponuntur, quibus non sunt maculati.

Quarta accedat, falsati cõdices Græci Patrum, quos

quos aliqui ex ipsis etiam nunc versant. Nam ut omittam nunc antiquiora, (quæ historiam legentibus nequaquam erunt abscondita) suppositosque generalibus Synodis quaterniones falsos, exceptis veris. (sicuti etiam Florentina Synodus monstravit) versantur quotidie inter Græcorum Sacerdotum manus ac publicè populis recitantur libri, in quibus pleraque falsa sunt: & hæc viri inter ipsos perdocti, & graves ingenè fatentur, hæcque occasione Constantinopolitano Patriarchæ scripserunt, ut emendati prælo darentur: sic enim agebant futurum, ut plebs sensim desuetudine ab erroribus suis, quibus ingenia quoque Sacerdotum pervertuntur.

Accedunt etiam errores in Græcorum Rituali sparsi, & à Nicephoro Xanthopolo in Latinam Ecclesiam pessimè affecto, ab hinc ducentis annis disseminari. Ex quo fit, ut populi prædictos errores videntes, odio contra Ecclesiam foveant, existimantes vera esse, quæ ibi referuntur: quæ maledicta, præterquam quod non decebat, ut inter officia divina recitarentur, ad nihil aliud valent, quam ad Græcorum odia contra Ecclesiam renovanda: quale est illud, in quo ad versiculum Psal. 96. alludens, *Confundantur omnes, qui adorant sculptilia*, inquit: *Confundantur omnes, qui adorant Azyma.*

Quinta causa diffidii Græcorum credi potest species austerioris vitæ, quæ in eorum Hieromonachis, Metropolitibus, Archiepiscopis atque Episcopis frequenter cernitur. Hæc igitur austerioris vitæ ratio Latinos contemnendi præbuit occasionem, non considerando quamplurimos Monachorum Ordines etiam in Ecclesia Latina reperiri, qui in hac palæstra se exercent, quorum Græci monendi sunt, non in corporis maceratione, sed in charitate, fide, & spe, humilitate, & patientia, cæterisque interioribus virtutibus iustitiam Christianam potissimum consistere.

Sexta, forsan & una ex præcipuis Græcorum cæcitatibus & errorum causa referri potest, ad nuptias, quibus Sacerdotes Græci gaudent, neque sine ipsis ad Sacerdotium accedant, nisi fuerint Monachi. Nam quamvis Græcis à summis Pontificibus id sit concessum, adhuc tamen re hæc optimè expensa, credendum est, non minimam hanc fuisse causam, cur DEUS Orientem Christianæ fidei hostibus subiecerit. Nam cum divina mysteria, & præsertim sanctissimæ Eucharistiæ tractatio, summam animi puritatem requirat, quæ ut plurimum cum corporis continentia & castitate conjuncta est, non mirum si hæc defecerit in Græcis, quod DEUS eo non solum corporalibus suppliciis, sed etiam spiritualibus puniat.

Septima causa est, defectus doctrinæ: doctrinæ autem defectum primò intelligimus ipsius linguæ Græcæ ignorantiam: sunt enim paucissimi inter Græcos, qui Grammaticam Græcam novèrunt. Secundo defectum doctrinæ appellamus, non intelligere intimas suorum errorum causas & fomenta, neque Synodorum & Patrum, & quod caput est, divinæ Scripturæ exactam notitiam non habere. Tertio doctrinæ defectus etiam dicitur carentia optimorum auctorum, qui Græcis maxime prædesse poterant. Ulus autem meliorum auctorum hic erit, ut primo antiquiores & emendatiores tractentur: ut Athanasius, Gregorius, Basilus, Chrysostomus, Cyrillus Hierosolymitanus, & Alexandrinus, & alii fide & pietate celebres: & secundo loco alii, qui contra eorum errores scripserunt, de quibus supra mentionem fecimus. Quarto, defectus doctrinæ reduci debet

Thom. à Jesu Oper. Tom. I.

ad Latinorum studium, qui eos in defectu instruerent, & admonere deberent, & tamen id fecerunt: vel ad illos qui aliquando ad juvandos Græcos missi, vitæ exemplo morumque pravitate, eorum unioni maximo impedimento fuerunt: cum magis destruat unus, quam plures ædificent. Utinam hæc esset una, vel saltem in hac re principalis cura operarios efformandi, qui selecti ex Religiosorum Ordinibus, probatissimæ virtutis & vitæ, in vineam Domini mitterentur.

Ultima causa est, præmiorum tenuitas, quibus etiam Græci deberent invitari & foveri: nam si humana mens ita esset pura, ut cælestibus tantum præmiis inhiaret, illisque contenta esset, non opus foret, ut aliis calcaribus stimularentur ad bonum. At quando ipse Dominus in veteri lege terram promissionis, & in nova centuplum pro uno promisit his, qui illum sequerentur, optimè noverat imbecillioribus opus esse præmio invitari, ut ad virtutem amplectendam trahantur. His veluti Græciæ errorum patentibus radicibus, jungi possunt aliæ etiam rationes occultæ, & internæ, ut sunt Græcorum animi elatio, morum corruptio, otium, & affectata veritatis ignoratio.

Omnes igitur istæ causæ, sive impedimenta contrariis causis expellenda sunt, & oratione continua hæc maceria, quæ divisit Græcos à Latinis tollenda est: nam cum fides sit donum DEI, hoc imprimis enixè à DEO petendum, qui sapientiam dat abundantè petentibus, & non improperat: adhibenda sunt etiam alia media, de quibus restat, ut breviter dicamus.

C A P V T II.

De ratione agendi cum Græcis.

Ratio agendi cum Græcis ad tria capita referri potest, ut optimè advertit Possevin. *uli Tres supra cap. 24.* vel ad conciones populis, vel ad disputationes cum eis habendas, vel ad alumnos instituendos. Tres etiam sunt classes eorum, qui Græcorum sectantur ritum & dogmata. Prima rudium, qualis est rusticorum & plebis. Secunda eorum, qui licet docti non sint, nec litterati, rerum tamen experientia, & lectione fortè aliquorum librorum aliquid lucis sunt assecuti; ut hinc Romana Ecclesiæ splendorem & majestatem, illinc Græciæ ærumnas & calamitates, casumque Orientalis imperii sub Turcarum tyrannidem, hinc etiam Sacramentorum apud Latinos cultum, illinc apud ipsos rerum divinarum contemptum cernentes in eam sententiam venerint, DEUM Ecclesiæ Catholicæ Romanæ, & non Orientali esse propitium. Tertia classis eorum est, qui licet usu, & aliqua rerum experientia sint præditi, odio tamen ducti in Latinos, (quod ex prava consuetudine inveteratum facile fovetur à dæmone) controversias (invis eorum Episcopis & prudentioribus) serunt, ac frequenter nescientes quid dicant, aut quid velint, Græcam cum Romana Ecclesia conferentes, suos ritus & Sacerdotes nostris anteponunt, ac denique sua usque ad cælum extollunt, nostra vero usque ad inferos depriment.

Cum his igitur, si de ea parte, quæ ad controversias attinet, agamus, (ex concilio & experientia Græcorum Catholicorum) præstare puto, ut *sis cum à Ministris, qui inter eos conversantur, de controversiis nihil publicè, imò nec in particulari parce a saltem in initio dicatur: nisi ubi commodissima gendum, se*

se offerret occasio. Quare oportet, ut de amplectendis virtutibus, & fugendis vitiis, cum eis agatur: nempe de peccatorum expiatione, virtute penitentiae, de studio orationis mentalis, & aliis exercitiis, de mortificandis & extirpandis passionibus, de virtutum pulchritudine, de peccatorum fœditate, de charitate erga DEUM & proximos, & de aliis, de quibus nulla quæstio est nec differentia. Controversia verò de rebus fidei in alterum tempus reservanda erit, nimirum, cum fervor contentionis videbitur sedesisse, atque animis ad virtutem excitatis, via ad meliores progressus videbitur parati. Ac denique, ut uno verbo dicam, voluntatis arcem ante intellectum bonus Christi miles lucram studeat.

In concionibus etiam populo habendis (et viri etiam Græci Catholici, & penitentiam) nihil de controversiis publicè proponatur, nisi commodissima oblata occasione. Quare, quibus uterque virtus tam Græcis quam Latinis viget, concionaretur; ita se gerat, quasi loca illa omnia essent tanquam unius labii populi, sine factionibus aut sectis, verum in peccatis jacentis ad instar reliquorum per orbem passim hominum, qui cum sit ad penitentiam ex peccatorum somno excitandus, purgatoria, ut ajunt, via, potius quam illuminativa juvandus est: hoc est, incipiendum scilicet esse à peccatorum contritione, lachrymis, & à detestatione vitiorum, à cognitione sui, à timore Dei, quibus cura persuasum sit, ut vitam corrigant, facilius quam per disputationes ad Ecclesie unitatem adducuntur.

De quibus controversiis sit agendum.

Sed dices, Nunquam ergo de controversiis erit agendum? Respondeo nonnunquam erit, sed parè & oportune, & cum ex ea fructus speratur: & tunc, ut optime Possevin. *Cap. 24.* non de omnibus illis quinque, quæ olim præcipuè fuerunt, dissidii causis. Nam de Azyro quæstio vir in Cræta, & in aliis Orientis regionibus audietur, quare vel extrinsecta penitus, vel cerè sopita videtur. Quocirca qui hæc de se loqueretur, rem jam obivioni traditam, cum scandalo in dubium revocaret. Processio Spiritus sancti à Patre & Filio in elligitur à paucissimis: quare quæstionem hanc movere, nihil aliud erit, quam dormientem ad pejus forsitan excitare, & harum rerum ignorantem, ad curiosa investiganda, (& forte sine spe fructus, aut quod probabilis est cum periculo ut partem veritati adversantem amplectatur) excitare.

Reliquæ verò quæstiones, ut sunt de visione Beatorum, de igne Purgatorii agitari possunt: nam de his facile cum Latinis conveniunt. Primatus verò Pontificis Romani difficulter eis persofadetur: de quo oblata occasione agendum est.

De prædictis igitur quæstionibus, si quando sermo habendus est, non in ea re tota infundenda est concio, nec modo scholastico agendum, sed alliciendæ sunt ad veritatem fidei audientium mentes, tum exemplis, tum Scripturæ & Patrum auctoritate: qui docendi modus jucundè & cum laude docentis à Græcis excipitur. Frequens tamen harum rerum sermocinatio suspicionem eis injicere solet, quasi eos capere taliter quis vellet: quare cautè & prudenter agendum est.

Illud tamen in primis animadvertendum est, maximè si cum Ruthenis, aliiquis Schismaticis rudioribus negotium habeatur, ut optime etiam notavit Possevin. in *sua Moscovia*, quod cum major populi pars ignoret quid Schisma sit, nec habuerint, qui, propter dogmata, quæ credunt, eos

à recta fide alienos esse ostenderit, si quis Catholicus Sacerdos ad eos accesserit, vereri fortasse poterit, (maximè cum veritatem fidei proponendi non pateat aditus, vel si pateat, non speratur fructus) an illis injicere de eorum Schismate scipulum debeat rudioribus, forsitan alias in sua simplicitate salvandis: quare res periculi plena videtur, si quis hujusmodi aliquid tentaret, præferim quia nisi hoc ex voto succederet, majores posset parere difficultates.

Quare ex superioribus id colligi oportet, nempe cum tribus illis classibus Græcorum, videlicet cum simplicioribus sine disputationum strepitu de virtutibus sectandis, viciis fugendis agenda: cum protervis nunquam nisi magna & inevitabili ex causa disputandum, oblata verò occasione aliis mediis sunt alliciendi: cum medicibus verò, qui res nostras melius considerant, oblata occasione veritas fidei est ostendenda, tum in concionibus, tum particularibus disputationibus; ita tamen, ut omnia prudentia dictante oportune fiant.

In disputationibus autem cum doctoribus, atque Græcorum melioribus, à Primatu Romani Pontificis initium sumendum est, & id potissimum curandum, ut membra cum Capite uniantur, in quæ deinceps defluat vigor ille, qui faciat, ut omnes simus in animas viventes & unanimes in domo Domini, eodem pane pascamur, & eodem fonte potemur.

Inter alia verò media, quæ ad Schismaticorum unionem conducere, illud esset non contemnendum, ut libri per totam illam provinciam disseminarentur, ad pietatem potius, quam ad dogmata defendenda Græcorum lingua conciscripti: ex quibus sine dubio fructus sequeretur uberrimus: quales sunt Florentina & Tridentina synodus, quæ sunt Græcè editæ, quæ Græcis Sacerdotibus, & aliis docto essent concedendæ. Libri etiam alii, sicut Catechismi de doctrina Christiana, versio item Bibliorum à LXX. Interpretibus, quæ proximis annis Romæ emendatissima prodit, nec non & alii auctores patrum, & Catholici, ut Ludovicus Grænanensis, qui Græcè edicetur, non dubium, quin maximè ad conversionem eorum conducere.

C A P V T III.

De aliis mediis juvandi Græcos & Ruthenos.

PLacuit hic media alia à viris gravibus, & illarum gentium conversionis maximum zelum habentibus, summo Pontifici Clementi VIII. proposita, in medium etiam producere: quæ forsitan, cum venerit Patris hora, qua in vineam suam errantem operarios velit revocare, non parum conducent.

Primum autem medium à viro quodam Rutheno gravissimo excogitatum sequentibus verbis continetur. Duo potissimum inter alia necessaria sunt in omni conversione, præcipue in conversione aut unione Græcorum & Ruthenorum Ecclesie Catholice Romanæ.

Unum quod illi, qui hujusmodi provinciam suscipiunt, ac conversionem animarum tractant, debeant se accommodare naturæ, & captui eorum, quos convertere nituntur, illisque in omnibus, quæ essentialiter non repugnant aeternæ salutis, in principio secundare, ne propter accidentiale aliquid

Quomodo & cum quibus de fidei controversiis agere liceat.

Medium à quodam Rutheno excogitatum.

Unum quod illi, qui hujusmodi provinciam suscipiunt, ac conversionem animarum tractant, debeant se accommodare naturæ, & captui eorum, quos convertere nituntur, illisque in omnibus, quæ essentialiter non repugnant aeternæ salutis, in principio secundare, ne propter accidentiale aliquid

Unum quod illi, qui hujusmodi provinciam suscipiunt, ac conversionem animarum tractant, debeant se accommodare naturæ, & captui eorum, quos convertere nituntur, illisque in omnibus, quæ essentialiter non repugnant aeternæ salutis, in principio secundare, ne propter accidentiale aliquid

Unum quod illi, qui hujusmodi provinciam suscipiunt, ac conversionem animarum tractant, debeant se accommodare naturæ, & captui eorum, quos convertere nituntur, illisque in omnibus, quæ essentialiter non repugnant aeternæ salutis, in principio secundare, ne propter accidentiale aliquid

Unum quod illi, qui hujusmodi provinciam suscipiunt, ac conversionem animarum tractant, debeant se accommodare naturæ, & captui eorum, quos convertere nituntur, illisque in omnibus, quæ essentialiter non repugnant aeternæ salutis, in principio secundare, ne propter accidentiale aliquid

Unum quod illi, qui hujusmodi provinciam suscipiunt, ac conversionem animarum tractant, debeant se accommodare naturæ, & captui eorum, quos convertere nituntur, illisque in omnibus, quæ essentialiter non repugnant aeternæ salutis, in principio secundare, ne propter accidentiale aliquid

Unum quod illi, qui hujusmodi provinciam suscipiunt, ac conversionem animarum tractant, debeant se accommodare naturæ, & captui eorum, quos convertere nituntur, illisque in omnibus, quæ essentialiter non repugnant aeternæ salutis, in principio secundare, ne propter accidentiale aliquid

Unum quod illi, qui hujusmodi provinciam suscipiunt, ac conversionem animarum tractant, debeant se accommodare naturæ, & captui eorum, quos convertere nituntur, illisque in omnibus, quæ essentialiter non repugnant aeternæ salutis, in principio secundare, ne propter accidentiale aliquid

aliquod amittant essentialia: qui enim vehementer amungit, elicit sanguinem. Hoc pacto illo:um caprabunt benevolentiam & amorem, quo obtento, omnia facili negotio subsequenur. Cum enim amor vincat omnia, Christi que jugum suave, & amoris sit plenum, nihil æque requiritur tam in conversione peccatoris ad DEUM, quam unione hæreticorum ad sanctam Ecclesiam, sive infidelis ad fidem Christianam, quam amor erga instru-

Prover. 23. *Fili prave mihi cor tuum, hoc est, ama me, ut amore tuo omnia ad me traham, quicquid enim à te desideravero, eo solo obtinebo.* Sicque JESUS Christus Petrum Ecclesie suæ caput constituens, solum ab eo amorem postulat, idque triplici interrogatione, ut quam necessarius amor iste sit ostenderet: *Simon Joannis diligis me, &c.* qui enim amat, vicissim amabitur, videlicet si me amas Petre, & proximum amabis, & ille te, sicque omnia ad me trahes, etique bonus Pastor. Hinc D. Paulus, verus Christi zelator, totis viribus amorem hunc Fide- lium cordibus imprimere conatus est: nec quicquam tantopere ab iis expetiit, quam ut ipsum, majoresque omnes suos, & se invicem sincere diligerent. *Fortis enim est, ut mors dilectio:* cui quem- admodum nihil resistit, sic nec amor. Itaque primum maximèque necessarium est, se hominum genio accommodare, omniumque servum præ- stare, quo quis omnes possit lucrifacere cum D.

Joan. 21. *Paulo, qui dicebat: Factus sum Judæis tanquam Judæus, ut Judæos lucraver: ñs qui sub lege sunt, quasi sub lege essent, ut eos qui sub lege erant lucrifacere: ñs qui sine lege erant, tanquam sine lege essent, ut lucrifacere eos, qui sine lege erant: factus sum infirmis infirmis, ut infirmos lucrifacere: omnibus omnia factus sum, ut omnes facerem salvos.* Et Apostoli in primordiis Ecclesie secundarunt Judæis, præcipientes Fidelibus ex gentibus convertis in illorum gratiam, ut abstinere à sanguine & suffocato, ut omnes lucrifacerent, quæ postea successu tempo- ris perierunt.

Alterum quod requiritur est, perseverantia, parum enim aut nihil prodest semel & iterum conari, si perseverantia deest. Vulgo dicitur: *Gatta favat lapidem non vi sed sæpe cavendo.* De- jicietis universos hostes vestros, si perseveraveritis in opere quod cepistis. Defectu horum, unio toties attentata Græcorum, & Ruthenorum cum Ecclesia (ut de aliis taceam) non habuit optatum effectum. Primum defuit, quia cum illi, qui eos juvare conabantur, viderent Græcos habere antipathiam cum Romanis, ac quodammodo naturalem alienationem, ut peristerent in unione, tentarunt à ipso- rum ritu eos deducere (si non verbis saltem ope- ribus) extollendo Romanam, in quo celebra- bant, ac consequenter deprimendo Græcorum, ut sic ipsos, & eorum filios ad Romanum ritum paulatim traherent, quod illi naturaliter inflati, & qui amore fortissimo tenentur erga suos ritus, ferre non potuerunt. Unde multum odii inde conceperunt contra Ecclesiam & Romanum ritum, ipsumque tanquam novum reputarunt, & refutarunt. Neque nova est Græcorum ista su- perbia, cum in ipsis Ecclesie primordiis, quando JESU Christi Domini nostri sanguis fervebat, & omnes Christiani ad perfectionem anhela- bant, illorumque erat cor unum & anima una, ita erant infirmi in hac parte, ut pau non potuerint quod spernerentur. *Factus est murmur Græcorum adversus Hebræos, eo quod aspicerentur in ministerio quotidiano vidua eorum.*

Græco- rum su- perbia.

Ex eodem superbiæ fonte ac naturali alienatio- ne à Romanis, non solum schisma evenit, sed etiam quod nunquam libentia ac pacato animo susceperunt Romanos Sacerdotes à summis Ponti- ficibus ad ipsos multoties destinatos, ne videren- tur ab ipsis edoceri, & consequenter fateri se infe- riores illis, cum quibus semper de gloria conten- derunt, sed tanquam alienigenæ, ne dicam æmuli, non ambabus à Græcis audiebantur auribus, imò potius eorum monita & salutarem doctrinam, omni gladio ancipiti penetrabiliorem, excluden- tibus; aut certe si eam ampledebantur, non tam in ipsa erant constantes, sed tanquam vio- lentiam passi ad pristinum redibant vomitum. Et hac in parte Rutheni adeo sunt tenaces, ut potius cupiant suos filios rudes ac ignaros habere, quam illos ad scholas Patrum Societatis JESU, vel alias Catholicorum mittere (sicut omnibus ma- nifestum est) timentes ne Patres aut alii Catholici à suo Ruthenico ritu illos divertant, hac de causa Romani Sacerdotes parum profecerunt cum Græcis.

Secundum quoque, nempe perseverantia, de- fuit in ipsorum conversione, nunquam enim ha- buerunt homines ad illos destinatos, quibus ex of- ficio incumbere ipsorum conversio: qui primo quotidianis precibus à DEO eorum salutem ac conversionem exposcerent, deinde studio, dili- gentia, speculatione in idem laborarent, summo- que Pontifices & reliquos Prælatos ad id permo- verent. Et si fortasse aliquando habuerunt tales homines, non semper tamen neque perseveranter, quod est simpliciter necessarium; parum etenim prodest erigere infirmum, si non est qui sustinet, & adjuvet eum, ne iterum cædat: non est corona ubi deest perseverantia, & qui perseveraverit us- que in finem obtinebit victoriam & palmam.

Unico tantum remedio, ni fallor, prædicta duo impedimenta tollentur, & Rutheni isti facile convertentur ex concepto odio ad amorem Ec- clesie Romanæ, non tantum verbo, sed corde & opere: si haberent nimirum unam vel alteram, vel plures religiones observantes, quæ ex indulto Sedis Apostolicæ possent ritu Ruthenico celebra- re, sublatis tamen omnibus erroribus & supersti- tionibus (si quæ sunt) quæ incuria & ignorantia ipsorum Sacerdotum sunt usque modo introdu- ctæ, reducendo omnia ad suum principium & originem.

Primum, quod desiderabatur in modo con- versionis, aut reductionis tolleretur: tales enim Religiosi eorum ceremonias ac ritum non deprim- erent, sed potius & verbo & opere tanquam proprium extollerent, & cum Romani tanquam alienigenæ ac æmuli non pacato animo recipiun- tur à Ruthenis, & consequenter non audiuntur, sed cum timore ac suspitione, timentes semper ne fraudem faciant, ex qua suspitione arripit dz- mon ansam & occasionem suggerendo illis mul- ta falsa de Ecclesia Romana: è contra tales Re- ligiosi reciperentur quasi proprii, auscultarentur absque suspitione, & cum viderent eos doctos, ipsis crederent, & gloriarentur quod haberent ex suis eruditos viros, qui essent illorum corona. Propter quod etiam summo opere amarent illos: nam cum non amant Romanos, quia quodam- modo deprimunt illos, illorumque ritum, è con- tra amarent vehementer dictos Religiosos, tan- quam illos, qui augerent ipsorum gloriam, ac ex- tollerent ritum Græcorum. Simili modo D. Paulus afflante Spiritu sancto incepit adducere Græ- cos ad sanctum Evangelium, non enim illis dixit,

AA. 17. prædico vobis novum Deum, sed præteritis & videns simulacra vestra, inveni & aram, in qua scriptum erat, IGNOTO DEO: quod ergo ignorantes colitis, hoc ego annuntio vobis. Sic possent dicere isti Religiosi, non removere vos conatur à vera fide Græca & ritu, nec novam prædicamus, sed quæ ignorantes colitis, &c. Et idem D. Paulus ut Judæis se accommodaret, circumcidit Timotheum licet non esset necesse, cum lex Moyli per Evangelium exspirasset.

Secundum etiam tolleretur, quia tunc haberent Religiosos viros Deo gratos, qui pro illis preces DEO funderent, infudarent tum in studiis ad illorum conversionem accommodatis, tum in removendo impedimenta & obstacula eidem conversioni, illisque omnes ad eandem impellerent, tandem haberent speculatores & Pastores non mercenarios, qui vigilarent super istum JESU Christi gregem, & hoc non ad tempus sed usque ad consummationem sæculi: nunquam enim religio moritur, isti frangerent illis panem scilicet Scripturarum, ac porrigerent verbum Dei, omni gladio ancipiti penetrabilius, cujus penuria fame pereunt, cum illorum popi & Religiosi concionem non habeant, ac à demone tanquam inermes debellantur.

Docerent illos necessaria Christiano homini, quæ scilicet deberent credere, quomodo accedere ad Sacramenta, quam necessaria sit frequentia Sacramenti Pœnitentiæ, & Eucharistiæ, &c. nec non etiam litteras humanas & factas. Isti retinerent conversos in fide ac obedientia sanctæ Romanæ Ecclesiæ, & sic non toties reinciderent in schisma. Non difficili negotio obtineretur, quod Episcopi, Archiepiscopi, & Metropolitæ, qui apud Ruthenos ex Religiosis (licet Ordinis sancti Basilii) semper debent assumi, possent ex prædictis Religiosis eligi.

Hinc fieret primo, quod omnes Prælari semper essent Catholici, ac sanctæ Romanæ Ecclesiæ obediens, quos tanquam Pastores sequerentur reliqui omnes. A Patriarchis enim & Episcopis ortum semper habuit schisma, conservationem etiam, atque in illud reincidentiam.

Sequeretur secundo, quod omnes populi Rutheni vel Sacerdotes, essent Catholici, docti ac benè motigerati: Episcopi enim non promoverent ad ordines, nisi tales, ac ordinatos in disciplina continerent. Multa alia bona sequerentur quæ brevitate causa omitto.

Religiones, quæ ad hanc provinciam destinantur, debent habere sequentes conditiones.

Prima. Quod sint ex reformatis, & quantum fieri potest similes in vita & regulari observantia Religiosis *divi Basilii*, qui apud Ruthenos nunquam comedant carnes, jejunant à festo Exaltationis sanctæ Crucis, usque ad Pascha resurrectionis Domini, &c. Tum ne spernantur à Ruthenis, ut minus perfecti, tum etiam, ut libentius quasi proprii recipiantur. Hoc facillimè possent ab unaquaque Religione reformata obtineri, aliqui enim Religiosi in ipsis inventerentur, qui vellent hoc obsequium præstare DEO, quod promitterent: deinde reliqui etiam observare, qui ad talem conversionem vocati à suis Generalibus ad Conventus vel Collegia ad hoc destinata segregerentur.

Secunda. Deberent habere licentiam celebrandi secundum ritum Romanum (sub prætextu tamen quod Rutheni & Græci non possunt celebrare in itinere, ubi non habent incensum, & alia quæ secundum Ruthenicum ritum requiruntur

ad Sacrum) & sic paulatim introducerent Romanum ritum, vel saltem obtinerent, quod Rutheni non ab illo abhorrent sicut modo abhorrent.

Tertio. Religiones quæ hujusmodi munus conversionis suscipiunt, ex monasteriis, quæ modo habent, deberent designare aliquot, unum scilicet Romæ, reliqua vero in illis regionibus, ubi floret Religio & fides Romana, quorum curam haberent idem Generales Religionum, in quibus nulla deberet fieri mutatio, & ad ipsa mitterent Religiosos, quos viderent à DEO esse vocatos, ad conversionem Græcorum & Ruthenorum, ut ibi darent operam linguæ Græcæ & Ruthenicæ, & studii ad ipsorum conversionem accommodatis. Ex quibus possent fieri missiones ad diversa loca & provincias, & sic haberent semper Religiosos Romanos, de quorum stabilitate non esset dubitandum. Ad prædicta monasteria possent quoque mitti Rutheni, qui susciperent habitum religionum studiorum causa, qui emittit doctrina & moribus Romanis, benè affecti essent erga Romanam Ecclesiam, tanquam ipsorum matrem.

Quarta. Si ex prædictis Religiosis eligerentur Ruthenorum Metropolitæ, Archiepiscopi, &c. deberet esse cautum, ne ullus illorum assumere tur ad hujusmodi dignitates, nisi qui post annum integrum novitatus, & professionem emissam aliquot annos peregrisset in Religione, ut jam perfectionem illam comparasset, quæ necessaria est perfectis Prælati. Non enim omnes possunt habere hujusmodi perfectionem, qui ex seculari vita eodem tempore, quo sic Monachus, emittit professionem, & assumitur in Episcopum, &c.

Quinta. Et ne id quod datur tanquam salutaris medicina sit demonis malitia, prædictis Religiosis, & consequenter Ruthenis venientibus, præter tria solemnia vota obedientiæ, castitatis, & paupertatis, quibus tales Religiosi se DEO sacrabunt, quartum Domino acceptissimum & prædictorum Religiosorum ac Ruthenorum bono maxime salutari & inuocabunt, quo DEO viveant se nunquam directè vel indirectè, per se aut alium extra Religionem ullam prælationem aut dignitatem præsenturos, nec eam oblatam accepturos, nisi summi Pontificis præcepto ad id obstringerentur. Sic omnes Episcopi, &c. Rutheni semper dependerent à summo Pontifice, & Religiosi non perturbarentur ambitionibus, nec Religio relaxaretur propter dignitates. Hæc ille.

CAPUT IV.

De aliis mediis, quæ videntur non minus utilia quàm necessaria, ad Ecclesiam Græcorum, & omnium ferè Orientalium ad sanctæ Romanæ Ecclesiæ sinum brevi reducendam.

PRIMO viris conversionis Græcorum studiosissimis expedientissimum semper visum fuit, ut Collegii Græci alumnis Romæ, existens concederetur, ut in patriam reverti, possint à suis Episcopis Græcis, in quorum diocesi degent, licet schismaticis, ordinari: quod & fieri posse à summo Pontifice nullus Catholicorum negabit præsertim cum apud gravissimos auctores Catholicos constans opinio sit à Schismaticis, qui

Et ob hanc causam à a. d. d. d. D. Clem. te PP. VIII. ad hanc finem, qui hujusmodi Ruthenorum

zelo ferebantur Religiosos ex Ordine B. Mariæ Virginis de Monte Carmelo Disceatortum postulant, in quibus omne dicitur conditiones inveniebantur.

qui nominatim excommunicati non sunt, posse subditos Sacramenta recipere, ut latius *infra lib. 7.* Oportere autem tali indulgentia, siue dispensatione uti manifestum est: Nam hac negata, nulla aut certe exigua spes de salute istius nationis expectanda est: quod eorum iudicio & auctoritate, quibus res hæc in particulari nota est, apertius poterit comprobari. Nam ex hac dispensatione in eam spem erigi debemus, fore ut alumni ab iis ordinati (atque adeo minus exosi illis, qui à Latinis ordinantur,) tum propter vitæ integritatem, tum propter bonarum literarum scientiam, à Patriarchis suis nullo negotio in Episcopos promoveantur: utpote cum non parva laborent hominum penuria, qui verbum DEI promulgent, ac disseminent, & gregem Domini regant: cum etiam à suis Episcopis omnis ambitio ac invidia longè exulet, eo quod Ottomanicæ tyrannidis iugo oppressi, difficilem ac laboriosam sine facultatibus vitam agant, statum pauperum potius Monachorum quam Episcoporum æstimantes. Quis autem fructus ex unico Episcopo Catholico sperandus sit, qui scilicet cum prudentia Parochos Catholicos suo gregi præficiat, nemo non videt.

Tertio. Deinde eo collimit sua Sanctitas, quæ omni cura & diligentia salutem animarum invigilat, ut vacante Ecclesia Patriarchali Constantinopolitana, inquirat in aliquos alumnos aut Monachos, qui in Græcia Ecclesiasticarum dignitatum munia administrant, ex quibus maxime idoneum eligi curet; cui Nuntio, quam fieri potest secretissime (ne aliqua apud Græcos huius rei nascatur suspicio) aperiat, se illi Ecclesiam Constantinopolitanam conferre, illumque ejusdem Patriarcham eligere ac confirmare: ac proinde jubere, ut eo se conferat, ubi tam Reipubl. Venetæ, quam Christianissimi Regis Legatos reperiet, à sua Sanctitate jam instructos, ut Turcam, à quo electio & confirmatio licet cum injuria, dependet, largitionibus infestantes, & solito tributo aliquid addentes, suaviter inducant, ut viro tali Patriarchatum nationis Græcæ imperet assignari: quod non difficulter erorabunt, tantum dominatur illius Tyranni animo inexplebilis auri cupiditas: adeo ut sæpè numero non dubitet ab aliis promissis dignitates abrogare, quod vel experientia satis testatur, & in aliis officiis assidua exempla demonstrant.

In qua re nullus apparet simoniaci scrupulus, non enim pretio æstimatur Patriarchatus, quippe qui electo illi à sua Sanctitate jam condonatus sit, sed obstacula tantum pecuniarum falce refecantur. Ad redimendam enim vexationem, & tollenda impedimenta, quæ possunt occurrere, hoc fieri posse communis & verissima est Doctorum sententia. Porro neque dicendum est Metropolitano sua electione defraudari, cum liquido constet eam invalidam esse, & nullam momenti, eo quod ipsi sint Schismatici, & nullam habeant jurisdictionem: unde licet à se electum consecrarent, non Patriarcham, sed merum Episcopum constituunt. Adde quod hæc electio à Turca, qui iis imperat, ut pro ipsius arbitrio consecrent quemcumque ipse obruserit, fieri videatur. Ex tali verò electione ille proveniet fructus, quod Episcopis schismaticis diem suum obeuntibus, alumni aut alii, de quorum fide constabit, possint substitui. Secundo, quod Synodis particularibus egregia opera in schismaticis reformandis, aliisque erroribus amputandis possint navari. At verò hic cavendum est, ne suæ Sanctitati tædium

obprepar, & in hac primæ Patriarchæ electione subsistatur: imò velis remisque commendandum est, ut primo sufficiatur alius, atque illi alius, & illi rursus alius, novos semper alumnos defunctis subrogando, quoad Prælati antiquis schismaticis extinctis novi Catholici suffecti omnium vices suppleant.

Quartò. Cum Alexandrinæ & Antiochenæ Ecclesiarum electio earumque Patriarcharum, qui semper Græci sunt, eo quod earum gubernacula hæcenus penes Græcos fuerint, confirmatio ab Aula Constantinopolitana dependeat, eadem qua dictum est diligentia Legatorum opera est attendendam. Quod negotium haud dubiè non minus felicem exitum consecutum est, quam certum est ibi nihil auro non esse pervium ac eluctabile. Cum itaque futurum sit, ut brevi Patriarchæ sint Catholici, quorum cura in hoc incumbere debebit, ut ea cum prudentia, quam requirit ipsorum officium, Episcopos & Parochos suos Catholicos constituent: quid vetat, quo minus speremus fore, ut Prælati schismatici (cum in iis totius schismatis radices inhæreant) extirpatis, novos, qui in Ecclesiæ Catholice sinu primis pueritæ stipendiis merentes pietatem excoluerint, substituendo, (quorum vitæ doctrinæque integritate ille regatur populus, qui ideo quorundam errorum nebulis impræsentiarum involvitur, quod natura facilis ac proclivis sit Prælatorum suorum dictis acquiescere) brevi dici possit, *Vnum ovile & unus pastor?*

Quinto. Ut autem jam nunc fructificare incipiat leges aliqua spei nationis Græcæ in Sanctæ Romanæ Ecclesiæ granarium reducendæ, pretium operæ fuerit viam obsequiis præsternere, ut videlicet sua Sanctitas literis merè officiosis Constantinopolitanum, aliosque Patriarchas saluter, nullum de flebili ipsorum statu verbum faciens, sed solum temporalibus inhærens, ostendat, quam gratum illi foret sæpius de eorum rebus certior fieri, ut sciat, si qua in re sua opera indigeant, & ut non æstimant loci intervallum posse eos suæ paternæ charitatis visceribus disjungere. His & aliis amoris etiam affectus adjiciat, polliceaturque se perspectis eorum rebus, nulla in parte eorum desiderii defuturum, suumque paternum amorem magnamque versùs eos charitatem effectibus demonstraturum. Atque ita nemini dubium videri debet, quin talibus literis & amicis sollicitationibus, omni sedato odio, animos eorum inflectendo beneficiis, quæ licet apud omnes plurimum valeant, ad illius tamen gentis animos allicendos, tanta vi & efficacia præpollent, ut iis solis tota res perfici posse videatur.

Sicut videre est ex progressu, quem fecit *Gregorius Papa XIII.* felicissimæ memoriæ, qui eo quod eam nationem charam habuerit, & Collegio Romanæ fundato Græcam juventutem efformandam ac erudiendam curaverit, & hujusmodi literis aliquam cum Patriarchis amicitiam, & familiaritatem inierit; incredibile præne est, quantum & quam brevi boni Pontificis nomen, tanquam veri & legitimi Patris universalisque Pastoris ac Vicarii Christi per totum Orientem increbuerit, Quæ res infinitis profuit animabus, & certe si mors eam non præripuisset, aut saltem tam felix opus eo quo inceptum est pede ad colophonem perductum fuisset, amplissima hodie messi arrideret.

Neque etiam ambigendum est, quin illi benignum suæ Sanctitatis animum conspicientes, suas necessitates in rebus tam temporalibus, quam spiritalibus literis responsoris sint explicaturi.

Atque

Atque ita literis cum illis agi poterit, de quibus-
cunque sint ad suam Sanctitatem relaturi, alum-
nique ad singulos tres aut quatuor transmitti,
quibus in mandatis detur, ut cum illis rerum divi-
narum participant, & ab illis ordinentur, videant-
que si quo pacto queat illis suaviter de dubiis
satisfacere, ac inducere, ut synodo Patriarchali
aliquid de iisdem dubiis velint statuere, aliosque
errores refecare, & sic eos in studio ac pietate ver-
sus Pontif. Opt. Max. continentes suam Sanctita-
tem de rerum ibi gestarum eventu commonefac-
iant, ac annuntient, in quam segetem spes labo-
ris huius exerceat.

Sexto. Cum Roma longè ab Oriente distita sit,
parentesque aegerimè patiantur sibi suos liberos
divelli, tum propter imminentià pericula, tum
quod in remotissimas gentes mitti videantur; his
accedit metus Turcæ, qui sæpenumero, ratus eos
exploratos Romam transfugere, post aliquod
tempus eorum parentes ac necessarios favorissi-
mè castigat: convenientissimum foret, tum ad
itineris longinquitatem tollendam, tum ad amo-
rem novo benevoli animi monumento confir-
mandum, Messinæ alumnorum Græcorum se-
minarium fundari: quod, cum sit civitas immunis
ac libera facilisque ad eam transitus, cumque ei
vicina admodum sit Constantinopolis & pluri-
mæ in Archipelago insulæ parentes liberos suos
liberrimè transmissuri sunt, sequæ felices repu-
taturi, quibus tam grata fors obtigerit, ut civitate
vicina, non suspecta, erudiantur. Quanto autem
emolumento futurum sit hoc Collegium nationi
tam longè lateque patenti, judicent illi quibus
curæ aut cordi est epus incolumitas: quosque
Collegii, quod Romæ est, imbecilitas non latet.

Septimò, sua Sanctitas præscribat Episcopis
Corfu, Zante, Cefaloniz, & Candiz, edicatque
ne Parochias Græcas, quæ in ipsorum Diocæsi-
bus vacaverint, aliis quam alumnis Collegii conse-
crant: ideoque præmoniti sint ipsius Collegii Su-
periores, ut viros idoneos semper habeant para-
tos. Neque dubium est, quin Græcis satis grati
futuri sint, hoc nimirum concessio, ut ab Episcopis
Græcis possint ordinari.

C A P U T V.

Ecclesia Græca propter separationem
ab Ecclesia Latina, quantis calami-
tatibus & afflictionibus
exerceatur.

DEnique pro Græcis, aliisque Orientis popu-
lis ad sanctæ Romanæ Ecclesiæ unionem
reducendis non parum proderit (prudentiâ ac
moderatione duce, ne exasperati obdurentur)
eorum ruinam & interitum, postquam ab Eccle-
sia Catholica recesserint, ipsi ob oculos ponere.
In primis enim, ut experientia constat, unione
rupta, atque Ecclesia Catholica derelicta, Græci
in profundissimam ignorantiz caliginem inci-
dere: quod manifestius constabit, si oculos ani-
mumque ad præterita secula convertamus, in
quibus omnium bonarum artium & disciplina-
rum nutritrix ac magistra fuit Græcia, ut rectè pro-
sequitur Bozsius *lib. 12. de Sig. Eccl. cap. 12.* Quos
illa antiquitus doctissimos homines tulit? Quæ
lumina in omni doctrinarum genere produxit?
Nunc autem ab anno millesimo sexceto, ex quo ma-
gis à nobis cepit abscedere, per annos sexcentos

In Græ-
cia quare
docti
nulli?

neminem prope possit laudare in ullo artium
bonarum studio excellentem: mediocres tan-
dem aliquos fortasse reperies. Andronico certè
imperante, ante annos credo ducentos & quin-
quaginta, Gregoras tradidit neminem fuisse in
universa Græcia, qui posset cum nostris de
rebus divinis disputare: & modo nullus in ea
vel mediocriter eruditos, si quis vult aliquid
doctrinæ addiscere, è media Constantinopoli
Romam profectus, ad collegium quod Græ-
cis edocendis Gregorius XIII. erexit. Cur non
idem Græcis suis præstitit magnus ille Dux Mo-
scovitarum? Cur non Rex Georgianorum, vel
Iberorum, vel Mengrellorum, qui Græca-
nicos ritus sequuntur, neque imperio Turca-
rum sunt subiecti? Ne dicas ideo è Græcis ne-
minem in literis proficere posse, quod à Tur-
cis opprimantur: cur existis, quos memora-
vimus, populis nemo vel mediocriter erudi-
tus existit unquam? furente inter nos ac Græ-
cos hac sententiarum discordia, duo fuerunt
è Græcis, quos summis comparare possis, Ni-
cephorus Blemmida, & Joannes Bessalion.
Illum Gregoras vocat divinum, peritissimum,
multis virtutibus insignem, varia eruditione
tum sacrarum, tum profanarum literarum
perpolitum. Gregorius Pachymerius ait ea men-
te fuisse, ut corpore illa non alligaretur. Et
certè talem fuisse ipsius scripta declarant. Quan-
tus verò sit Bessalion quis ignorat? Lege illius
libros. His duobus neminem ante annos octin-
gentos in tota Græcia doctrinam parem invenies.
At qui uterque nobiscum sensit. Quid vero il-
lud? Episcopi omnes Græcorum deliguntur è
grege Monachorum; inter quos communi
decreto est excommunicatus quicumque Philo-
sophiæ studet, quod scribit Petrus Bellonius
Observ. lib. 1. c. 40. Nihil autem magis facit ad asse-
cutionem veritatis, quam Philosophia rectè
percepta. Quocirca dæmon, ut Græcos al-
tissimis ignorantiz tenebris involveret, hoc egit,
ut Episcopi eligerentur è Monachis, & Monachi
necessariò propè imperiti forent, aut carent
maximo ad perceptionem veritatis instrumento.
Hæc Bozsius.

Verum longè istis absurdiores fuerunt Mosco-
viti nunc Duces, sive Principes Moscovitici,
quænam subditis persuadeant, qui populos sibi
subiectos ad illum mentis incredibilem stupo-
rem redegerunt, ut miseri credant bona, mala-
que omnia à suis Ducibus in ipsos immitti, quin
eis esse explorata ac sigillatim perspecta omnia
studia, & cogitata cuncta illis patere. Ut verò
Duces isti gentes in hac stoliditate hærentes defi-
xas teneant, nullas ab iis litteras addisci permit-
tunt, nisi quibus ipsi fecerint potestatem: ut latè
prosequitur Posslevinus in *Moscovia sua.*

Eò igitur nunc res reducta est, ut Græci, si
quid vel artium liberalium, vel etiam linguæ
ipsius Græcæ præstantius volunt addiscere, ad
nos commigrent. Atque ita Græcorum hæreti-
cis negata illa ipsa, quorum maxime ipsi fuerunt
architecti, & ad Ecclesiam Catholicam delata,
una cum linguæ Græcæ eximia cognitione, do-
ctrinæ illæ, quæ Græcis sunt litteris commendatæ,
utrumque Græcis ablatum.

Quid verò de Græcorum peccatis dicam? Ete-
nim in primis dolendum maxime est, quam mi-
serè in Simoniz labem ac crimen contruerit nunc
illustissima olim natio, cum sciamus à Turcarum
Rege Episcopos evelli, & dejici inter Græcos
preto, & quo plus è Græcis aliquid quis offert
aut

Niceph.
Blemmi-
da.
Joan.
Bessalion.

Episcopi
Græcorum
è Mona-
chis.

Simoniz
Græco-
rum.

ut largitur Turcarum Regi, eò magis ille extollitur ad dignitates, & amovenitur, qui sunt in eis, cum plerumque majori data pecunia, in se transferri aliquem Episcopatum cupit, ægè ferentibus id aliis Græcis.

Apud
Græcos
repudiū
licitum.

Præterea à Græcis multa contra Christianæ castitatis leges usurpantur: cuiuslibet ex quacunque causa licet, approbantibus id Episcopis, uxorem dimittere, quare passim repudiū quavis causa admittunt: ex quo campus latissimus illis conceditur, in quo excurrat eorum libido, ruptis indissolubilibus conjugii vinculis. Quid? quod inter illos nonnulli fornicationem simplicem peccatum negant, ut ex *Moscoria* Posslevini apparet.

Simili, imò & majori impuritate affectæ sunt nationes aliæ, quæ ritum Græcorum sequuntur. Gregorius Interianus mores Zigorum describit, quippe qui vestitus sit inter illos: ii vocantur vulgo Circaſsi. Apud eos in more positum refert, ut frater occidat septem fratrem, & sequenti nocte cum ipsius uxore concumbat, conjugemque sibi adjungat. Nam plures habere illis est permisum. Atque hæc nobilium Zigorum consuetudo. Quales sint plebei, ex hoc uno, quod de nobilibus recitavimus, colligere possumus. Magna scilicet inter istos castitas, & charitas inter fratres, Moscorum latissima regna, ex hæresi sunt Græcæ. Apud eos formæ quidem nobiles inprimis pudicitiam colunt, ceteræ omnes nihili ducunt, & corpus venale habent: tantaque inter eos est aliqui impuritas, ut quam nos fornicationem simplicem vocamus, & maximum crimen, ut est, reputamus, illi neque ulum peccatum dicant, quod appareat: *Moscoria* optimi ac doctissimi viri Antonii Posslevini è Societate JESU, qui nomine Gregorij XIII Legatus diu fuit apud eos, & è *Commentario* Pauli Jovii de rebus Moscoviticis.

Nec minus dolendum eorum Græcorum luxum ac intemperantiam eò devenisse, ut plurimi ex ipsis exultent, ubi filium speciosum forma nanciscuntur, quem tradere possint Mahometanis ac Turcis, ut illo abutantur ad obscenos libidinis ritus, gradumque sibi ex hoc faciant ad Magistratus & opes. Nam qui vocantur à Turcis Bassæ, plerumque sunt ex hujusmodi pueris, qui vel spadones sunt, vel à spadonibus aluntur, & ad impurissimas Turcici Regis delicias conservantur: ut sic suis propinquis hac impietatis via beneficiant, si quod hujusmodi beneficium potest esse. At sæpè justo DEI judicio factum cernimus, ut ab ipsis Græcis, hoc est Janizariis à Græco sanguine ut plurimum natis, Græci videntur ac interficiantur, ut sic sanguine proprio quasi multo inebriantur, & cibentur hostes Ecclesiæ carnibus suis.

Sancti in
Græcia
quando
desierint
esse.

Denique tempore, quo Græci ab Ecclesia Catholica desivèe (cum antea quam plurimos viros sanctitate præclaros habuissent) Sanctorum copiam amiserunt: Testis est Zonaras è Græcis auctor nobilissimus, qui cum Ignatium Patriarcham sanctum appelleret, & is fuerit qui nobiscum senserit, propter cujus defensionem Photius à nobis se abalienavit: postea vero neminem è Patriarchis cum viginti recenset, ornat hujusmodi titulo. Imò cum plures ante ætatem Photii numeret sanctimonia præstantes viros in Annalibus suis, neque unum quidem post illud tempus invenit: & tamen ab anno octingentesimo sexagesimo tertio, quo Photius, dejecto Ignatio, sedem Constantinopolitanam invasit, usque ad annum millesimum centesimum decimum octa-

vum, in quem desinunt scripta Zonara, intercedunt anni ducenti viginti quinque. Atque hoc mirandum magis. Nam Zonaras Monachus erat, & Ecclesiasticam scribere historiam proficetur. At si quis plura de hac successione Sanctorum interrupta desiderat, legat Tho. Bozium *lib. 7. c. 1.*

Captivitas deinde Græcorum, qua sub Turcarum durissimo Imperio jacet, ac supplicia alia divinitus illis immissa, ferè eo tempore, quo ab Ecclesia Catholica sunt avulsi, aut summis Pontificibus detrahebant, prosequitur eleganter idem Bozium *lib. 5. de signis Eccles. c. 1. 1.* in hæc verba: Leo regnare cepit anno septingentesimo decimo sexto, cognomento Iconomachus, & Theomachus; eo tempore Sarraceni per triennium Constantinopolim oblederunt, famelique trecenta hominum millia in ea civitate abstumpserunt. Mahumet Sarracenorum Princeps ingenti exercitu Paphlagoniam vastavit, Arabum nonaginta millia diris incursionibus Asiam fœderant, ut Paulus Diaconus refert, Coptonymo deinde imperante, Turcæ è Caspiis portis irruptione facta Armeniam minorem ceperunt. Michael Balbus fuit ex hæresi Tinganorum & Judæorum: eoque imperante Sarraceni Cretam Siciliamque occuparunt, ac per annos ferè ducentos tenuerunt.

Græciæ
captivitas.

Monomachi ætate, quo tempore est ausus Michael Patriarcha omnium primus Papam sub annum millesimum & quinquagesimum tertium excommunicare, Turcæ Asiam ceperunt, quam deinde, Andronico Palæologo regnante, qui sepulturam Michaeli patri, quod cum nobis sensisset, negavit, sunt inter se partiti, primumque ex Orhomanæ familia, Regem ad extremam Imperii Constantinopolitani ruinam crearunt, Thraciamque invaserunt, donec tandem Calojoannis tempore ita pedem fixerunt in Europa, ut multas in Græcia ubes ceperint. Ultimo denique Constantino imperante Constantinopoli expugnata, Orientis Imperio finis est datus, & Christi cultus in his locis ad nihilum ferè adductus.

En hæresim finis, en conatus eorum, qui distident à nobis, qui Romani Pontificis sacra iussa contemnunt, interitus Christianæ Religionis. Irrideant nunc Latini Græci dissonantes, despiciant Episcopum Romanum, ducant nos hæreticorum loco, et imina congerant, consingant, amplificent adversus nos, & Præsules nostros. Quid est quod tanta per vos ac vestros Imperatores, ex quo dicestis à nobis iactura Christiani cultus est facta? Omittere Occidentis regiones, à variis ac barbaris gentibus, à Christi cultu vel profusus alienis, vel aberrantibus, occupatas eo tempore, quo repletae sunt hæresibus; ab Hunnis & Avatibus Germanias & Pannonias; à Francis Gallias; ab Anglis Britannias; ab Alanis, Suevis, & Visigothis Hispanias; à Vandalis Africanam: quid quæro esse causa dicemus, quod imperante Zenone Ostrogothi & Heruli Italiam ceperunt; & Catholici meliori apud eos conditione fuerunt, quam apud Imperatores Orientis, & quam diu se ita gesserunt, feliciter illis res processere; ubi consilium mutarunt, delicti sunt? Quid est in causa quod Longobardi Venetiam, Liguriamque, quam nunc Lombardiam vocamus, in potestatem suam redegerunt, ubi loca illa ab auctoritate Pontificis Romani disciverunt?

An putatis à DEO temerè provisum permisumque, ut imperante Mauritio, quo tempore vestri Patriarchæ sibi Universalis nomen cum Romani Pontificis contemptu arrogare ceperunt, Slayi Illyrium, Dalmatiamque subigere, Turcæ

adve-

adversus vos militare simul cepertit? Heraclio imperatore Mahometus emerit, Sarracenis data est) dia, & Aegyptus; Constante & Justiniano, Africa iisdem tradita; Philippico, Leone Copronymo, Michaela Basilio, & Michaela quarto Leonomachus, Dacia, Myria, Thracia, & Illyrium Bulgaria; Asia, Sicilia, Sardinia, Creta, Cyclades, Cyprus Sarracenis. Quia praeterea tempestate Turcae à Calpis portis copias edocentes Armeniam subegerunt? qui postea cum Patriarcha vestri Papam sunt auli excommunicare, armis Asiam sibi comparantes, inter se sunt partiti. Mox Andronico regnante, cum scilicet vos aperitissime à nostra communione recessistis, communioribus decretis, primum sibi ex Orthodoxorum gente Regem creaverunt, sub anno millesimum trecentelimum. Ex eo paulatim cuncta vestra vobis per illos erepta. Supererat postremo Constantinopolis; supererant in Italia Graeciae loca, multa aliarum Regionum subiecta Imperatori vestro, supererant imperatoria dignitas.

Quid est autem, quod ubi in Concilio universali Florentino, cum vestri Episcopi, vestri Patriarcha, & Imperator interfuit, & assensus est, definita sunt quae quinque inter vos ac nos erant controversa, defuncto Imperatore illo & Patriarcha, qui nobiscum sentiebant, cum vos, & qui successit Imperator Concilii Florentini scita respuerit, capta est Constantinopolis, omnia vestra in Turcarum manus venerunt? & nunc nihil vestrum loco namque servorum vos habent Turcae. Liberos suscipi non Christo, sed quod maxime dolemus, spurcissimo Mahometo. Nam qui sunt è filii vestris generosiores, & liberali specie, eripiantur vobis à Turca, Mahometo nomen dare coguntur, ad nefandissimos, pro seculis, prohi dolor! praeposteræ libidinis oculos includuntur. Hæc qui hæc est finis! Quis à se vobis contineat? At si, ò quicumque è Graecis à nobis discessistis, vestra esse Ecclesia DEI, necesse erat hæc vobis haud evenire, quin longè alium fortiri eventum, ut ex oculis divinis scripta à nobis est conclusum; necesse erat quo majoribus angustis opprimbamini, eo resurgere illustriores: sic enim conigit semper Ecclesiae DEI, ut abundè ostendimus alio loco.

Sed hic non omittere illud, Graecos aliquos adeò à Catholica Ecclesia alienos, ut quamvis patrean subsintque Catholicis, tamen impias opinioniones abnegare nullo modo velint, Cyprus, Creta, Zeynibus, Cephalenae Insulae, sunt adeò renaces hæreticum Graecanicarum, ut vitam potius hominibus illis eripias, quam conceptam sententiam deponere velint. Cumque superioribus annis Archiepiscopus Cyri Philippus Mocenicus, vir magnæ doctrinae, & integritatis, vellet hæretes ex insula illa extirpare, opposuere se illi Graeci, adeò ut necesse habuerit ipse Venerus Patriarcha illinc emigrare. Testatur hoc ipse in Epistola, quam praefixit operi suo, de Philosophicis rebus. Paulò post insula à Turca est occupata. Marcus Antonius Caucasus Archiepiscopus Corcyrae testatur idem in Epistola, quam praeposuit Gennadii libris. Hæc Bozius.

Sed ne casu id accidisse Graeci sibi persuadeant, videant antea huiusmodi eventus divinitus tam à summis Pontificibus, quam ab aliis Ecclesiae Romanae filiis praevistos, praenunciatosque fuisse. In primis cum Patriarcha Anatholius in Synodo Chalcedonenis procurasset Sedem Constantinopolitanam praeteri Alexandrinae & Antiochenae: quinundò ordinationem sibi tunc Antiocheni

arrogassent inconsulto Pontifice Romano, *Leo Magnus* exclamans adversus huiusmodi superbiam, clarissime literis suis praedixit futurum, ut sedes illa ob hanc elationem divinitus deprimeretur, incurreretque in apertas ruinas. Idem pronunciavit literis suis *Gregorius Magnus*, cum Patriarcha Joannes sibi nomen Universalis assumpsisset. At *Nicolaus Magnus*, cum Photius autus esset illi cum Graecis obliteret causa ignari, & ob id à communione eos repulisset, in Epistola ad Imperatorem Michaelem praedixit fore, ut Graeci fierent captivi in omnes gentes tanquam Judaei. Adnotavit hoc etiam Gennadius Patriarcha Constantinopolitanus, qui adiecit adhuc aliud multo magis mirum. Verba illius quibus alloquitur Graecos, apponam.

Sed quid evenit, inquit Gennadius, nostra memoria, nunc sub *Nicolao V.* Pontifice Maximo, cum Legati à Constantino Imperatore, qui vocabatur *Dragates*, ad eum missi adhuc superstit, quibus litteras dedit plenas timoris & horrois, ubi aperitè cum execratione vaticinatur excidium & interuentionem extremam infelicium Graecorum. In quibus post alia multa, (cum convitia & probra recessisset quae à Graecis quotidie impudentissimè jactabantur) mirè & hoc dicit: Omnes gentes decretum quod sancitum est, receperunt; Graeci neque receperunt, neque spes est eos unquam recepturos, quae super concordia & conjunctione decreta sunt. Procrastinationes enim procrastinationibus semper ab eis praetextuntur, exculationes, & responsiones in singulis. Neque verò Graeci arbitrentur Romanum Pontificem ita esse mente destitutum, omnemque Occidentalem Ecclesiam, ut non intelligant, quae in singulis dilacionibus respondendo nugantur. Optimè cuncta novimus. Sed rolemus in JESUM respicientes sempiternum Sacerdotem, & Dominum, qui sterilem illam ficum usque ad annum tertium jussit observari, agricolam jam ad excidendam arborem se accingente, quia nullum fructum ferebat. O magnam calamitatis ruinam! Anno millesimo quadringentesimo quinquagesimo primo hanc conscripsi Epistolam, & millesimo quadringentesimo quinquagesimo tertio capta est Constantinopolis. Non potestis dicere hæc vera non esse? minime genium; cum id sit manifestum, & res ipsa aperitè loquatur. Tres, inquit, annos expectabimus, si vos forsitan à schismate & separatione converteritis, & vos verè decreto ad junxeritis, secundum Salvatoris de sicca praecceptum. Sin minus excindemini, ne terram otiosam & inuilem reddatis. Hoc miraculorum miraculum maximum, quod, ut in Epistola ipsa scribit *Nicolaus* Papa, Graecorum gens illa magna, & formidabilis, sapiens, clara, fortis, terrarum domina ob divinam ultionem ita in barbarum servitium abducta est. Hæc narranti mihi subit lamentari, & deplorare excidium gentis nostrae. Hucusque Gennadius Patriarcha Constantinopolitanus, adversus suos Gentiles Graecos, recitans oraculum aperitissimum à *Nicolao V.* prolatum, & eventu comprobatum, ipso temporis spatio, quod praenunciavit.

Id etiam accidit Graecis, ut quando dissidebant à nobis in processione Spiritus sancti, an esset à Filio & Patre, ipso die secundo Pentecostes, qui Filio est sacer, Constantinopolis caperetur: divino scilicet spiritu ipsorum obstinatos animos puniente, & eos omnino derelinquente. Quarto namque Kalen. Junij anno millesimo quadringentesimo quinquagesimo tertio, scilicet secunda, Constantinopolis

Constantinopolis capta.

1453.

Constantinopolis

Constantinopolis est expugnata. Rursus alius longè mirabilis observandum. Græci nos excommunicaverunt, & pro hæreticis omnino duxerunt, Michaelē sedente circiter annum millesimum quinquagesimum tertium, ut ostendimus supra; & post annos quadringentos Constantinopolis capta, anno scilicet ut supra. At hic numerus criminum expiationi, remissionique datur: ut sciamus ideo Græcos in servitutem divinitus Turcis datos, quod crimen adversus Ecclesiam Catholicam patratum non expiarint, intra definitum à divinis scripturis tempus.

S. Birgitte de Græcis revelatio à Deo facta.

Brigitta femina sanctissima, & Suecica, fuit ijs temporibus, quibus Episcopi Romani Avenione morabantur. Ea cum Religionis causâ Hierusalem perisset, & in Cypro moraretur, sic audiit Christum loquentem, & ut audiit monumentis mandavit. Græci qui sciunt, quod omnes Christianos tenere oportet, unam tantum fidem Christi anam Catholicam, & unam tantummodo subesse Ecclesiæ scilicet Romanæ; unumque solum Vicarium generalem meum in mundo, videlicet Romanum summum Pontificem, supra se spirituales habere Pastorem; & tamen nolunt se eidem Ecclesiæ Romanæ, & Vicario meo spiritualiter subicere, & humiliter subjugare, propter eorum pertinacem superbiam, & propter cupiditatem, vel carnis petulantiam, sive propter aliquid aliud quod ad mundum pertinet; indigni sunt post mortem veniam à me & misericordiam obtinere. Alij verò Græci, qui desideranter vellent, sed scire non possunt fidem Catholicam Romanam, & tamen si scirent & possent, eam devotè reciperent, & Romanæ Ecclesiæ humiliter se subjugarent, & nihilominus secundum ipsorum conscientiam, in statu & fide sua, qua sunt, abstinere à peccando, & piè vivunt, istis talibus post ipsorum mortem in pluriplurimam misericordia mea debetur, quando ipsi ad iudicium meum vocati fuerint. Sciant etiam Græci, quod eorum imperium, & regna, sive dominia nunquam stabunt secunda, neque in pace tranquilla, sed inimicis suis semper subiecti erunt, à quibus sustinebunt gravissima damna, & miseria diuturnas, donec ipsi cum vera humilitate & charitate, Ecclesiæ & fidei Romanæ sese subjecerint. Hæc Brigitta de Græcis; quibus, an evenerint, quæ prædixi, utinam Græci maximo suo malo non experirentur.

Advertant ergo Græci miserabilem calamitatem, in qua à tot sæculis afflicti contritique sunt à Mahometanorum Ducibus, transactisque jam tot annis, eodem nunc in statu, & fortassis pejori, ac miserabiliori permanente, quasi à DEO reprobati & abjecti, non secus ac Judæorum populus. Quare nisi ad matris ubera, Ecclesiæ nimirum Romanæ, revertantur, meritò timendum, nullum suarum calamitatum, sicut neque & Judæorum, sperandum terminum: & quemadmodum calamitates temporaneæ iustis virtutis explorandæ causa, ac ob emendationem vitæ, à Deo immitti solent: ita spirituales miseriæ, quales sunt à nobis relatæ, magnam spiritualium bonorum jacturam præ se ferunt, ne tantum ad probandam virtutem, quam ad puniendam præterita præsentiaque scelera DEUS illas infligit.

Leonardi Echientis de Græcis querimonia.

Ac denique his Græcorum calamitatibus finem imponam, adducens verba Leonardi Echientis, Theologi Græci ac Episcopi Mityleni, qui in libro De captivitate Constantinopolis, ubi ipse cum alijs captus fuit, Græcorum civitatem doleat, ita eos alloquitur: Heu quæ spes in populo duro, gravi iniquitate, qui tot annis sine vita spirituali ab-

Thom. à Jesu Opr. Tom. I.

scissus à capite permanebat? Quomodo non desperati, quomodo non abjecti à DEO, qui tantis dissimilitudinibus, tantis fictionibus, tantis scissuris ab Ecclesiâ elongati Romana, in cordis duriâ permanerunt? Etenim jam captivari urbe, templis, auro, laribusque propulsi, in Latinos retorquent offensam, alleverantes; Quoniam unionem, inquam, fecimus, summoque Pontifici communicationem dedimus, meritò indignatum DEUM. O pertinaces homines! inquit. Si malum est hoc; prisci Basilii, Athanasii, Cyrilli, ceterique Patres, quos præcipuo sanctitatis honore præfertis, mali censendi sunt, quod sanctam, unam, eandemque fidem cum Romana Ecclesiâ omnium Christianorum magistrâ coluerunt? Non hæc causa est, quod unionem; sed quoniam unionem non veram, sed fictam fecistis: hæc de te meritò indignatum DEUM; hæc de te iusta animæ versione in hostium manibus vos esse deductos. An non sponsonem de unionem sancto juramento apud Florentinam Synodum conscriptam violastis? obedientiam declinastis? sententiam decreti occultastis? an non summi DEI nuntij, & Græci vestram perditionem jugiter prædixerunt? qui aures, ut aspis, impiè obdurastis? & sanctam Ecclesiam Catholicam, matrem Fidelium obaudistis? fleete miserias vestras, arguite vosmetipsos, & non alios condemnentis. Mos obstinatorum hic est, Sanctos aspernari DEI nuntios, uti Sedecias, ceterique Judæi in Babyloniam traducti, Jeremiam direptionem captivitatemque Hierosolymorum prædicentem contempserunt.

CAPUT VI.

De Communicatione Latinorum cum Græcis, ex Bulla Innocentii IV. Pont. Max.

INNOCENTII Papa IV. Bulla, seu littera ad Episcopum Tusulanum, Apostolica Sedis Legatum in regno Cyprî, quæ extant in ejus Registro Bullarum, Pontificatus sui anno XI. apud Bibliothecam Vaticanam, super ritibus Græcorum, qui tolerari, vel non tolerari possunt.

INNOCENTIVS, &c.
Episcopo Tusculano
Apostolicæ Sedis
Legato.

*S*ub Catholica professione Fidei, atque cultu consistere, ac proficere universos, ceteris nostræ mentis desiderabilibus preferentes, illud tanquam acceptabilius pleniori desiderio cupimus, & ad hoc velut operativum salutis præcipuum intimis affectibus anxius aspiramus. Hæc inquam, unio sive connexio cordi nostro inestimabilis gaudij rorem infunderet, si varias gentium nationes ejusdem observantia Fidei in unum acceptabilem in Christo populum adunaret. Id utique anxie nostra mentis ardorem affluenti latitæ refrigeraret irriguo si omnes, quos olim in unum Catholicum gregem ovile collegit Domini, cum multi ab eo discesserint, in idem individuum collegium unius Pastoris solidaret magisterium, & custodia communiret. O si Orientali-

bus Oriens ex alto loceret, & sui luminis illuminatione ipsos ad Catholicam reduceret unitatem, ut cum reliquis Orthodoxis in unius aule collecti gremio, de matris Ecclesie ubere fluente doctrina salutaris haurirent: tunc ipsi Ecclesie proveniret magnum & desiderabile salutarem: tunc enim uterque sobole geminata concreveret: tunc Orientalibus oriretur superna illuminationis aurora: tunc eis claresceret lucifer veritatis: tunc per universam Ecclesiam inundantis gaudij erumperet plenitudo: tunc exultatione nimia claresceret totus Orbis, quia valde bonum & jucundum existeret Fratres simul in domo Domini habitare: tunc eadem Ecclesia multiplicata letitia nova juvenitatis canticum personaret.

Verum, quia nonnulli Græcorum jam dudum ad devotionem Sedis Apostolicæ redeuntes et reverenter obediunt & intendunt, licet expediat ut mores ac ritus eorum, quantum cum DEO possumus, tolerantes, ipsos in Ecclesia Romane obedientia præservemus: quanquam in eis, quæ animarum periculum, parerent vel honestati Ecclesiasticæ derogarent, nec debeamus illis diserte aliquatenus, nec velimus.

Sanè inter venerabilem fratrem nostrum Archiepiscopum Nicosiensem, & ejus suffraganeos Latinos ex parte una, & Episcopos Græcos regni Cypri ex altera, de quibusdam certis articulis, discordiam & turbationem fore subortam, & eorundem tenorem articulorum, ac responsiones ipsorum Græcorum ad illos, nobis, ut melius possemus instrui super eis, plenè ac providè per tuas litteras intimasti, scilicet è requirendo, ut providere super hoc Apostolica diligentia curaremus. Nos autem litteris ipsis assidue receptis, earum seriem, & ipsos articulos ac responsiones easdem & cetera qua continebantur in illis, unà cum Fratribus nostris perlegimus, intelleximus prudentiam tuam, multipliciter in Domino commendantes, & meditantes, ac deliberantes super his, prout rei qualitas exigebat.

1. Circa hæc itaque sic deliberatio nostra refedit, ut Græci ejusdem regni in unctioibus, qua circa baptismum sunt, morem Ecclesie Romanae teneant, & observent ritus verò seu consuetudo, quam habere dicuntur unguendi per totum baptismi corpora, si tolli sine scandalo vel removeri non potest, cum sive fiat, sive non, quantum ad baptismi efficaciam, vel effectum non multum referat, tollitur. Nec refert etiam utrum in frigida, vel calida aqua baptizent, unum parum vim & effectum in utraque baptismum habere, asseverare dicuntur. Solum autem Episcopi consignent Chrysmate in frontibus baptizatos, quia hujus unctio non debet nisi per Episcopos exhiberi, quoniam soli Apostoli, quorum vices gerunt Episcopi, per manus impositionem, quam confirmatio, vel frontis chrysmatio representat, Spiritum sanctum tribuunt.
2. Singuli quoque Episcopi in suis Ecclesiis in die Cane Domini possunt secundum formam Ecclesie Chrysmata conficere ex balsamo quidem, & oleo olivarum. Nam Spiritus sancti donum in chrysmatis unctioe conferatur, & columba utique, qua ipsum designat Spiritum, olivarum ad arcam legitur retulisse. Sed si suum antiquum ritum in hoc Græci potius servare voluerint, videlicet quod Patriarchæ una cum Archiepiscopis & Episcopis ejus Suffraganeis, & Archiepiscopi cum Suffraganeis suis simul Chrysmata conficiant, in tali eorum consuetudine tolerentur.
3. Nulli autem per Sacerdotes, vel Confessores pro satisfactione penitentie unctio aliqua solummodo injungatur. Infirmis verò juxta verbum Jacobi Apostoli, unctio exhibeatur extrema.
4. Porro in appositione aquæ, sive frigide, sive calide, vel tepide in altari sacrificio suam si velint, consuetudinem Græci sequantur, dummodo credant, & asserant quod servata Canonis forma, conficiatur pariter de utraque. Sed Eucharistiam in die Cane Domini con-

servatam usque ad annum prætextu infirmorum, ut de illa videlicet ipsos communicent, non referent, licet tamen eis pro infirmis ipsi corpus Christi conficere, ac per quindecim dies, & non longiori temporis spatio, conservare, ne per diuturnam ipsius reservationem, alterati forsitan speciebus, reddatur minus habile ad sumendum, licet veritas & efficacia semper eadem omnino remaneat, nec ulla unquam diuturnitate seu volubilitate temporis evanescat.

In celebratione verò solemniarum, & Missarum, & de hora celebrandi eas, dummodo in consecratione, vel consecratione formam verborum à Domino expressam & traditam observent, & celebrando non transgrediantur horam nominatam, suam si qui consuetudinem permittantur. Sacerdotes autem dicant horas Canonicas more suo, sed missam celebrare, priusquam officium matutinale compleverint, non præsumant.

Promovendi verò ad Sacerdotium & presbyterium, qui proficendi fuerint Ecclesiarum regimini, examinentur antea diligenter, si præcipue de horis Canonicis, & Missarum officijs secundum distinctionem temporum exsequendis sint sufficienter instructi, ut ad hæc non nisi digni & idonei admittantur. Ceterum unusquisque Sacerdos in aureo, vel argenteo solum, aut saltem flameo calice sacrificet, habens corporale de lino candidum & nitidum, & altare mundum vestimentis oportum, vel decentibus paramentis. Mulieres autem servare ad altare non audeant, sed ab illius ministerio repellantur omnino.

De jejuniis verò diei Sabbathi quadragesimali tempore, quamquam honestius & salubrius Græci agerent, si fit toto illo tempore abstinerent, ut nec unico die institutum jejunium violarent, teneant & servent pro libito morem suum. Sacerdotes quoque corrigantur, & alij quibus Parochiarum cura, vel Ecclesiarum Parochialium regimen per Episcopos suos committitur, licet ac libere possint Parochianorum suorum confessiones audire, ipsique penitentiam injungere pro peccatis: quia cui licet vel conceditur quod est majus, competit minus nec negari convenit, quod est minus: liberum tamen sit ipsis Episcopis viros alios idoneos coadjutores, & cooperatores habere in audiendis confessionibus, & penitentibus injurgendis, ac ceteris qua ad salutem pertinent animarum. Ipsique in his per eorum dioceses absque Sacerdotum ipsorum præjudicio, & gravamine committere vices suas, cum propter occupationes multiplicet, & occasiones varias peccati contingere, quod nequeant per easdem dioceses officium suum exsequi per seipsos.

De fornicatione autem, quam solutus cum soluta committit, quin sit mortale peccatum, non est aliquatenus ambigendum, cum tam fornicarios, quam adulteros à regno Dei Apostolus asserat alienos.

Ad hæc volumus & expressè præcipimus, quod Episcopi Græci septem Ordines, secundum morem Ecclesie Romanae, de cætero conferant: cum hucusque tres de minoribus circa ordinandos neglexisse vel prætermisisse dicuntur. Illi tamen, qui jam sunt taliter ordinati per eos, propter nimiam ipsorum multitudinem in sic susceptis Ordinibus tolerentur.

Quia verò secundum Apostolum mulier mortuo viro ab ipso est ligata, ut nubendi cui vult in Domino liberam habeat facultatem, secundas & tertias, ac ulteriores etiam nuptias Græci non reprehendant aliquatenus, nec condemnent, sed potius illas approbent inter personas, quæ aliàs licitè ad invicem matrimonio jungi possunt. Secundo tamen nubentes Presbyteri nullatenus benedicant. Et quoniam apud eos consueverunt contra-
bi matrimonia inter personas contingentes se juxta eorum computationem octavo gradu, qui secundum computationem & distinctionem graduum, quam nos facimus apud nos, quartus habetur, ne id præsumatur deinceps, firmiter prohibemus: districte præcipientes, ut cum

cum in ulterioribus gradibus licite matrimonia contrahantur, in predicto quarto consanguinitatis vel affinitatis gradu copulari ulterius non presumant, statutum in hoc generali Concilio observantes. Illos tamen, qui jam in gradu hujusmodi contraxerunt, dispensatio permittimus in sic contracto matrimonio remanere.

- Demique cum veritas in Evangelio asserat, quod si quis in Spiritum sanctum blasphemiam dixerit, neque in hoc seculo, neque in futuro dimittetur ei, per quod datur intelligi, quasdam culpas in presenti, quasdam vero in futuro posse seculo relaxari; & Apostolus dicat, quod uniuscujusque opus quale sit ignis probabit, & cuius opus arserit, detrimentum patitur, ipse autem salvus erit, sic tamen quasi per ignem; & ipsi Græci verè ac indubitanter credere ac affirmare dicantur, animas illorum, qui suscepta poenitentia, ea non peracta, vel qui sine mortali peccato cum venialibus tamen, & minutis decedunt, purgari post mortem, & posse suffragiis Ecclesie adjuvari: Nos, quia locum purgationis hujusmodi dicunt non fuisse sibi ab eorum Doctoribus certo & proprio nomine indicatum, illum quidem juxta traditiones & auctoritates sanctorum Patrum Purgatorium nominantes, volumus, quod de cetero apud istos isto nomine appelletur, illo enim transitorio igne peccata utique, non tamen criminalia seu capitalia, quæ prius per poenitentiam non fuisse remissa, sed parva & minuta purgantur, quæ post mortem etiam gravant, si in vita non fuerint relaxata. Si quis autem absque poenitentia in peccato mortali decedit, hic proculdubio æterna gehennæ ardoribus perpetuè cruciatur. Anima verò parvulorum post baptismi lavacrum, & adultorum etiam in charitate decedentium, qui nec peccato, nec ad satisfactionem aliquam pro ipso tenentur, ad patriam protinus transfolant sempiternam.
26. Ordinationes demum, & instituta regularia sanctorum Patrum de vita, & statu Monachorum præcipimus ab Abbatibus, & Monachis Græcis inviolabiliter observari. Fraternitatem itaque tuam hortamur atque tenent, per Apostolica tibi scripta mandantes, quatenus præmissa omnia Episcopis Græcis præfati regni seriatim, & diligenter exponi facias, districte ipsi injungens, ut ea sollicitè attendere, studiosè tenere ac efficaciter procurent, & à suis faciant subditis observari. Memento autem Archiepiscopo Nicosiensi, & ejus Suffraganeis Latinis firmiter auctoritate nostra præcipias, ut eosdem Græcos super præmissis contra hujusmodi provisionem, & deliberationem nostram non inquietent aliquatenus nec molestent. Contradictores eadem auctoritate appellatione postposita compescendo, non obstantibus si præfatis Archiepiscopo & Suffraganeis, vel quibuscumque alijs à Sede Apostolica sit indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possunt, per litteras Apostolicas, plenam & expressam, ac de verbo ad verbum non facientes de indulto hujusmodi mentionem. Datum Lateran. 11. Nonas Martij anno XI.

CAPVT VII.

De communicatione Latinorum cum
Græcis ex Bulla Clementis
PP. VIII.

CLEMENS VIII. Pontifex Maximus, quo studio erga universam Ecclesiam, & præcipuè erga Græcos ferebatur, ne qua DEO in administrandis Sacramentis injuria fieret, ipsi autem Græci salutem inde consequerentur, per brevem ad Latinos Episcopos, in quorum diocesisibus Græco ritu viventes degant, evulgati iussit, cujus

Thom. à Jesu Oper. Tom. I.

summam affectu Possivinus Tom. I. Appar. Sac. in addit. verb. Græci.

Presbyteri Græci baptizatos Chriſmate in fronte non consignant, & ideo ab ipsis in ordine baptismi apud eorum Euchologium prætermittantur, quæ sequuntur post illa verba: μετὰ τὴν ἐπιθέσειν, &c. usque ibi ἡ ἰα ποιεῖ ὁ ἱερεὺς σχῆμα χροῦς, hoc est, Et post orationem, &c. (ubi habetur forma hujus consignationis) usque ad verba: postea facit Sacerdos figuram circuli, &c.

Episcopi Latini infantes seu alios baptizatos à Presbyteris Græcis de facto Chriſmate in fronte consignatos confirmant, & tunc videtur, ut cum cautela, & sub conditione id faciant, (videlicet N. Si es confirmatus ego te non confirmo; sed si non es confirmatus, ego consigno te signo crucis, & confirmo te Chriſmate salutis, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti) præsertim verò cum venialiter dubitari potest quod ab Epif. Græcis fuerim baptizati.

Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, quod pro infirmis asseratur, singulis octo diebus, vel saltem quindecim renovetur. Non asseratur idem Sacramentum toto anno, si tamen asseratum fuerit, saltem in fine anni somatur.

Tollatur abusus tundendi, vel etiam miscendi sacro oleo, ac iterum coquendi, vel alias exficandi species sacramenti sacri Eucharistiæ, feria quinta Cænæ Domini, ut deinde illud asservent.

Si Græci velint accipere altararia portatilia ab Episcopis Latinis consecrata, bene erit; sin minus, tolerentur eorum thioni, sive throni, super altaria lapidea ponendi cum celebrent.

Corporalia uti Latini habeant, nisi thionis etiam pro corporalibus utantur.

In casu necessitatis Presbyteri Græci Catholici possint Latinos absolvere. Utantur forma absolutionis in generali Concilio Florentino præscripta, & postea si voluerint, dicant orationem illam deprecativam, quam pro forma hujusmodi absolutionis dicere tantum consueverunt.

Tollendus abusus, ubi est, ut vir atque uxor simul & eodem tempore eidem Presbytero confiteantur.

Aqua ex ritu Græco in die Epiphaniæ vel primo die mensis benedicta conservetur in Ecclesia, ut illa Fideles aspergantur.

Non sunt cogendi Presbyteri Græci olea sancta, præter Chriſma, ab Episcopis Latinis diocesis sanctis accipere, cum hujusmodi olea ab eis in ipsa oleorum & Sacramentorum exhibitione ex veteri ritu conficiantur seu benedicantur. Chriſma autem, quod non nisi ab Episcopo, etiam juxta eorum ritum, benedicti potest, cogantur accipere. Prohibeantur verò ab Episcopis Græcis externis, schismaticis, seu schismæ Romanæ Ecclesiæ communionem non habentibus, illud accipere, vel eo uti.

Ordinati ab Episcopis schismaticis, alias ritè ordinatis, servata debita forma, recipiunt quidem ordinem, sed non executionem.

Proinde ipsi ordinati ab Episcopis schismaticis, correcti vel emendati, reconciliandi sunt, & absolvendi cum poenitentis salutibus, dummodo errores, vel saltem schisma ordinatoris abjacent in iudicio, vel publicè, vel secretè pro qualitate facti. In Ordinibus autem per eos alias si è susceptis, ministrare non permittuntur, nisi cum ipsi super irregularitate, hujusmodi occasione contracta, auctoritate S. Sedis Apostolicæ fuerit dispensatum.

Non sunt admittendi Episcopi schismatici, sive pro Ordinibus, sive pro alijs sacramentis conferentur.

M. 2

f. 10.

ferendis, sed deridendi, quoad sancta sedes Apostolica desuper consolatur, & responsum habeatur.

Græci sine litteris dimissionis Episcopi Latini dicebant ad sacros Ordines promoti, suspensi sunt, & si suspensi in suis Ordinibus ministraverint, efficiuntur irregulares, sicut & Latini.

Super huiusmodi autem & similibus irregularitatibus dispensandi facultatem à sancta Sede Apostolica obtineri oportet.

Si Episcopus Latinus Græcum aliquem ordinare voluerit, qui à Presbytero Græco in baptismo Chistiane in fronte facto fuerit consignatus, debet illum antea confirmare, saltem sub conditione, videlicet *Nisi es confirmatus, &c.* ut supra Presbyteri vidui, seu uxoris orbati, habitum ferant dive tam ab alijs.

Curent Ordinarii locorum, ut decretum facti Generalis Concilij Tridentini de reformatione matrimonij vertatur in linguam Græcam vulgarem, & in locis, & Provincijs Græcorum, & Albanensium evulgetur & publicetur.

Matrimonia inter conjuges Græcos dirimi, seu divortia, quoad vinculum, fieri nullo modo permittantur, aut patiantur, & si qua de facto processerint, nulla & irrita declarentur.

Maritus latinus uxoris Græcæ ritum non sequatur.

Latina uxor non sequatur ritum mariti Græci. Græca verò uxor sequatur ritum mariti Latini. Quod si id fieri non possit, quisque conjugum in suo ritu, Catholico tamen, manere permittatur.

Proles sequatur patris ritum, nisi prævaluerit mater Latina.

Presbyter Græcus conjugatus ante sacrum Sacrificium, seu sanctam Missam celebrandam, vel per hebdomadam & per triduum abstinere ab uxore.

Circa alia dogmata Græcorum.

Græci credere tenentur, etiam à Filio Spiritum sanctum procedere, sed non tenentur pronuntiare, nisi subesse scandalum, præsertim si degant inter Latinos: aut necessitas postulare confitendi fidem Catholicam, quia tunc oportet etiam pronuntiare.

Nunquam Monachis Græcis, seu Calogeris animarum cura committatur, nisi ex necessitate, vel aliqua causa.

Presbyteri seculares Græci, abjuratis schismate & erroribus, atque in fide Catholica bene instructi, in Parochialibus seu Curatis Ecclesijs Græcorum institui possunt.

Tolerandus est apud Græcos usus carnis die Sabbathi, ubi sine scandalo fieri potest: in locis tamen ipsorum, & inter eos tantum.

Item tolerandus est, ut ad jejunium eodem die Sabbathi in Quadragesima, excepto uno sabbatho sancto, ex antiqua traditione non teneantur, sed dumtaxat ad abstinendam.

In jejunij bi-duanis, vel triduanis, vel alias à Dicecesanis, vel Jubilæis à Summo Romano Pontifice indicatis, dies Sabbathi in eis comprehensus, vel præscriptus, in alium diem pro plebibus Græcis, ab ipsis Dicecesanis Apostolica auctoritate sanctissimi Domini nostri Clementis divina providentia Papæ VIII. permittitur commutari.

Si ipsi Græci ad observationem jejuniorum, & vigiliarum Latinæ Ecclesiæ indici possent, optimum esset; sed non cogantur, cum ipsi qualibet hebdomada, & feria quarta, & feria sexta jejunent.

Græci existentes inter Latinos, dies festos de

præcepto ejusdem Ecclesiæ Latinæ servare tenentur.

Insuper idem sanctissimus Dominus noster constituit Romæ habendum esse Episcopum Græcum Catholicum, qui Græcos Episcopos Latinis Italiæ, & insularum adiacentium subiectos, ab Episcopo Græco ordinari volentes, cum illorum dimissionis, ad id tantum concedendis, ritu Græco ordinet.

Item mandavit, ut ad majorem instructionem Dominorum Episcoporum Latinorum imprimantur, cum hac ipsa Decretales, seu litteræ quædam Apostolicæ ad Græcorum ritus pertinentes: ac etiam professio orthodoxæ fidei, à Græcis, qui ad unitatem sanctæ Romanæ Ecclesiæ veniunt, facienda.

Ita sanctitas sua ex sententia Congregationis super reformatione Græcorum, decrevit, & declaravit, ac fieri mandavit Romæ in Palatio montis Quirinalis apud sanctum Marcum, die 31. mensis Augusti. Anno Dom. 1595. Pontific. sui anno quarto.

C A P V T VIII.

In quibus præterea alijs casibus liceat Latinis communicare cum Græcis.

Constat ex supradictis, omnes Schismaticos Catholicos esse majoris excommunicationis vinculo: hæc autem excommunicatio lata non erat contra Schismaticos aliquo jure antiquo, ut optime observat Abbas in *Rub. de schismaticis, num. 2.* Alij vero contendunt schismaticos etiam olim fuisse jure communi excommunicatos, nam *ca. 2. de Schismaticis* præcipiunt vitari Schismatici. Cæterum quidquid sit hæc de re, hodie omnes Schismatici constitutione Pontificia, quæ in Cæna Domini promulgatur, sunt majoris excommunicationis pæna ligati.

Quare primum dubium est, An Schismaticus sit in universum vitandus à nobis, præsertim in divinis, scilicet in Sacramentis recipiendis & alijs ministerijs divinis exercendis?

Respondeo Schismaticos eo ipso, quo excommunicati sunt, non esse nobis vitandos, quia ob constitutionem, in Concilio Constantiensi à Martino V. editam, usum jam receptum est, duo tantum excommunicationum genera esse vitanda, nempe nominatim excommunicatum, & notorium Clerici per dolo: quare cum Schismaticis, qui non sunt publicè & nominatim excommunicati, licet communicare, non secus ac si non essent excommunicati, tam in humanis quam divinis rebus, ut latius infra dicemus, cum de communicatione cum hæreticis agemus: quæ omnia procedunt etiam à fortiori in Schismaticis.

Ex quo inferitur, Catholicum posse in interesse Missæ Sacrificij, quæ faciuntur & offerunt Græci, Armeni, Rutheni, & alij Schismatici, & præceptum divinum de audienda Missa adimplere prædictorum Missam audiendem. Ita aperte colligitur ex dictis, & docet Azorius *Tom. 1. lib. 1. Institut. Moral. c. 3.* Eratio, quia ritus etiam Græcanici in re divina, & sacrificij faciendis sunt Catholici, à sanctis Patribus traditi, *Basilio* nempe, *Chryssostomo*, & alijs, & prout qui Græcanica sacra audiunt, suo officio, & Ecclesiæ præcepto satisfaciunt.

Nam

Nam Græci legitimo suo more & instituto sacris operantur, & Ecclesiæ præceptum non est, ut rem divinam audiamus hoc vel illo ritu, sed simpliciter, ut diebus Dominicis & festis rem factam audiamus: & cum ex altera parte non teneamur vitare Schismaticos, nisi nominatum sint excommunicati, aut aliàs scandalum oriatur, sit, virum latinum posse interesse sacrificijs Græcorum & Schismaticorum.

An Catholicici à Græcis Sacramenta possint recipere.

Sed major difficultas est, An à Sacerdote vel Episcopo Schismatico possit quis Sacramenta recipere? Pro parte affirmativa, facit *Extravagans Martini V. Adevitanda*, quæ sine ullo discrimine excommunicatos non denunciatos docet non esse vitandos, ac si excommunicati non essent, idque plures auctores *infra* adducendi, ubi de hæreticorum communicatione agemus, tradunt.

Pro contraria verò parte facit, quod isti Schismatici, in quantum excommunicati nominati, non sint vitandi, in quantum Schismatici sunt separati à communicatione, à jure Canonico, & privati jurisdictione, ut constat ex c. 1. & 2. de Schismaticis, & c. *Ordin. 9. q. 1.* Secundò, quia aperte *Clemens* Papa 8. in Bulla citata oppositam docet sententiam: Ordinati (inquit) ab Episcopis Schismaticis, alias ritè ordinatis, servata debita forma, recipiant quidem Ordinem, sed non executionem; & insuper prohibentur in prædictis Ordinibus ministrare, sine dispensatione sedis Apostolicæ. Nec erit sufficiens solutio, si quis dicat loqui hic de ordinato, qui non sit subditus Episcopi: nam illa verba (alias ritè ordinatis) hoc etiam includunt. Et confirmatur, quia in eadem Bulla de sacramento penitentiæ dicitur, in casu necessitatis Presbyteros Græcos Catholicos, posse Latinos abolvere. Ubi per particulam illam (*Catholicos*) Schismatici videntur excludi, etiam in casu necessitatis, quia eo ipso quod Schismatici sunt, carent jurisdictione, ut *infra* latius dicemus de hæreticis. Quæ sunt notanda pro hac difficultate, quia quantum ad hoc, Schismatici & hæretici eadem fere est ratio: unde ex illo loco petenda est hujus dubij solutio.

An Sacerdos Græcus Latino ritum celebrare possit, & è contrà.

Secundum dubium, An Sacerdos Græcus agens inter Latinos, teneatur se tam Latinorum ritui, quam propriæ consuetudini conformare, & è contra, de Latino inter Græcos? Resp. Siloquatur de ritu tam in celebratione Missarum, quam in alijs divinis officijs, *Prus V.* prohibuit, ne sacerdos Græcus Latino ritu, neque è contra Latino ritu Græco celebrarent: imò & Concilium Florentinum in literis, unius simpliciter dicit unumquemque Sacerdotem debere copficere in fermentato & azymo juxta suæ Ecclesiæ consuetudinem. Hoc tamen existimo accipiendum de Sacerdotibus Latinis & Græcis, quando in eodem territorio sunt conjuncti, vel de Sacerdotibus Græcis per Latinam Ecclesiam peregrinantibus, vel de Latinis per Græciam iter facientibus. Si tamen domicilium habeant, vel Latini inter Græcos, vel Græci inter Latinos, tunc merito potest esse questio, an teneantur se conformare ritui Ecclesiæ illius, in qua habent domicilium; quia qui habet domicilium in Ecclesia Græca, censetur jam Græcus, & è contra Græcus in Ecclesia Latina. Præterea in *C. ille d. 1. 2.* dicitur teneri unumquemque se conformare consuetudini Ecclesiæ, in qua actu existit. His rationibus motus *P. Suarez 3. Tom. disp. 44. scilicet 3.* tenet partem affirmativam: sed contraria sententia probabilior videtur. Nam *Concil. Florentin. & Bulla Pij V.* absolute præcipit unumquemque Sacerdotum Græcorum & Latinorum, ser-

vare propriæ Ecclesiæ ritum sine ulla limitatione, & ob id non teneri se conformare, quantum ad ritum Ecclesiæ illius, in qua actu habitat, in alijs verò tenebitur consuetudines & præcepta Ecclesiæ observare.

Ex quibus primò collige, Sacerdotem Latinum degentem inter Armenos, Abyssinos, vel alios Schismaticos, quorum ritus in celebrando sit approbatus ab Ecclesia, posse se illorum ritui conformare, maxime quando habet domicilium: quia *Concil. Florent. & Bulla Pij V.* solum loquuntur de sacerdote Græco inter Latinos, & de Latino inter Græcos. Et ita non debent extendi ad alias nationes.

Secundò inferitur, Sæculares domicilium habentes in Ecclesia Græca, vel alia Schismaticorum, quales sunt nunc Lusitani multi in interiori Æthiopia, posse se consuetudinibus accommodare, & debere, maxime si sit scandalum, nisi aliàs vellent ipsi in omnibus Latino more vivere, habentque Ministros Ecclesiæ Latine: nam tunc certum est nullatenus teneri.

Pro his tamen & similibus dubijs degentes inter alios Schismaticos à Græcis (cum quibus jam ex praxi constat quali er quis se gerere debeat) & sciant quid ab ipsis præstandum sit, tam in jejuniis, quam dierum festivorum observatione, quam in eorum ritibus approbandis vel reprobandis, oporteret, ut sedem Apostolicam conlulerent.

CAPVT IX.

De pœnis Schismaticorum, & de eorum absolutione & reconciliatione.

DE Schismaticorum pœnis, quas DEUS justissime ab eis in eorum solerè reperere, non est necesse in præsentia dicere. Exant in Scripturis aliquot eorum exemplari *Num. 16.* ubi Legimus Dathan, & Abiron propter illud peccatum fuisse absorptos à deficiente terra. Et constat ex *libro Reg.* quantis cladibus affecta fuerint undecim tribus Israel, eò quod à domo David discessionem fecerunt.

De alijs autem pœnis, quibus vel ipso facto, vel per sententiam judicis, possunt affici Schismatici, quædam sunt certa apud Doctores, & aliquid est controversum. Primò certum est, eos non ita puniri, ut vel amittant ipso facto, vel possint amittere spirituales aliquam potestatem, consistentem in spirituali charactere Baptismi, vel Confirmationis, vel Ordinis. Nam hæc indelebilis, ut docet *2. q. 39. art. 3. D. Tho.* & confirmat *Turrecremata lib. 4. Sum. part. 1. cap. 7.* & Sylvestri verb. *Schismatici*, & patet ex *Urbano* Papa Canon. Ordinationes *9. q. 1.* qui ordinatos ab Episcopis schismaticis censet verè fuisse Ordinatos. Et ex *Aug. lib. 6. de Baptismo* contra Donatistas *cap. 5.* Ubi ait: *Potest Sacramentum tradere separatim sicut habere.*

Secundo certum est privati tamen ipso facto Schismaticos facultate utendi rectè & legitime ejusmodi potestatis characteris, seu privati ejusmodi potestate, quoad ejus essentiam, quo ad usum, nimirum legitimum, ait *D. Tho. art. 3.* Non enim possunt Schismatici rectè, & absque peccato uti ejusmodi potestate. Quo sensu assentit *D. Thom. & Turrecrem. ubi supra* debere intelligi quædam Patrum, seu Pontificum testimonia,

nia, quibus indicari videtur amitti per schisma potestatem etiam Ordinis live Consecrationis. Oportet enim intelligi quoad usum legitimum: ut quando Patres Concilij Lateranensis sub Innocentio Tertio cap. 1. Extravag. de schismate, ajunt: *Ordinationes ab Othaviano, & Guidone Haresiarchis factas, irritas esse censuimus. Quod etiam dicit Urbanus in Can. Ordinationes 9. q. 1.* Debet enim intelligi quoad executionem eorum legitimam, ut ibi etiam exponit *Glossa* addens, nisi cum eis fuerit dispensatum, vel nisi Ordinatus probare posset, necessivisse se fuisse schismaticum cum Episcopo, à quo accepit Ordinem, aut habuisse legitimam dispensationem accipiendi Ordines à schismatico, ut ait Innocentius 3. in cap. *Paternitate*, extra de schismaticis.

Tertio, Certum est præter excommunicationem, quam supra Schismaticos diximus incurtere, si ab ea non respiciant, posse ulterius puniri, nimirum per censuram depositionis, ut patet ex *Can. in nomine Domini 23. d. & notat ubi supra Turretrem*. Et si nec per depositionem emendentur, panis etiam corporalibus, auxilio brachij secularis, ut fieri jubet Pelagius Pontifex in *Can. de Liguriis 23. q. 5. & docet D. Tho. 2. 2. q. 39. art. 4. ad 3.* Atque etiam possunt privari à Pontifice potestate & dignitate temporalis.

Quarto Schismaticus præter pœnas prædictas, alias etiam incurrit: Est enim irregularis, ita ut etiam si Ecclesiam per absolutionem & veram penitentiam fuerit reconciliatus, ad beneficia & Ordines promoveri non potest, sine Pontificis dispensatione, ut colligi videtur ex c. *Qua diligentia*, de electione, ubi Hostiensis, Abbas, & Joannes Andreas idem censent. Hanc vero irregularitatem non contrahi à Schismatico occulto, sed tantum manifesto quidam affirmant. Alij verò in contrarium docent etiam ab occulto contrahi. Sed probabilior videtur prima sententia, ut optime ostendit *Greg. de Valentia, 2. 2. disp. 3. q. 15. puncto 3.*

Sed petes, an Schismatici Presbyteri & Episcopi careant Ordinis potestate, an tantum Jurisdictione. Respondet *S. Tho. 2. 2. q. 39. art. 3.* Schismaticos jurisdictione carere: *Non possunt* (inquit) *absolvere, nec excommunicare, nec indulgentias concedere*. Sic ille; & ita nequeunt eadem ratione eligere, beneficia conferre, leges sive constitutiones dare, vel ponere. Unde si quos absolvant vel eligant, absolutio seu electio rata non est, & proinde iteranda: habere tamen, ait *S. Tho.* potestatem sacram Ordinis: quare Episcopus schismaticus verè conficit & consecrat Eucharistiam, verè confirmat, verè ordinar, cum aliquos ad Ecclesiasticos Ordines eligit ac promovet, ab eo verè Ordinis characterem recipiunt, non tamen Ordinis usum & functionem; quoniam sunt ipso jure suspensi, si scienter à schismatico Episcopo ordinentur. Pari autem similitudine, si Episcopus schismaticus altaribus, vasa, aut templa consecrat, ratum est quod facit, quia hæc sunt Ordinis non jurisdictionis, quamvis Episcopo ex Ecclesie auctoritate conveniant.

Si quæras utrum hæc pœna, qua Schismatici jurisdictione privantur locum habeat generatim in omnibus Schismaticis. Quidam ajunt hanc Schismaticorum pœnam, qua jurisdictione privantur, locum habuisse ante Concilium Constantinense, in omnibus manifestis & notoriis Schismaticis, non occultis: modò verò post illud, soluta locum habere in ijs, qui sunt expressim & nomi-

natim denunciati, aut manifesti persecutores Clericorum. Alij probabilius videntur, universè Schismaticos, quatenus tales sunt, jurisdictione Ecclesiastica privatos esse, eò quòd sunt extra Ecclesiam, quia ipsi se ab Ecclesia diviserunt.

Respondeo, Si Schismaticus sit toleratus, & communi errore populi habitus pro legitimo, non videtur dubium, quin omnes actus Jurisdictionis, alijs verò placet, valere omnia in de hæreticis. Si vero Presbyter vel Episcopus sit manifestus schismaticus, tunc aliqui dicunt, non valere gesta per ipsum, illa inquam quæ requirunt Jurisdictionem. Alijs vero placet, valere omnia in casu, quò Schismaticus non sit nominatim excommunicatus, vel manifestus Clerici persecutor, sed verior & securior pœna est sententia.

Sed quæres, quam juram incurrat, qui ad Ordines vel alia Ecclesiastica beneficia à Schismaticis promovetur? Respondetur, Si sciens esse Schismaticum, & excommunicatum, spontè suscepit ab eo sacramentum Ordinis, manet irregularis & suspensus ab executione illius Ordinis, quem suscepit, & indiget dispensatione Sedis Apostolicæ: si vero beneficia Ecclesiastica, privatur illis: ita colligitur ex c. *1. de schismaticis*, & ex bulla *Clem. 8.* supra adducta. Si tamen cum ignorantia quis fuerit ordinatus, dispensat Episcopus in irregularitate: ita post Navar. docet *Greg. de Valentia 2. 2. in 3. p. disp. 7. q. 19. de irregulari puncto 3.*

Ultimò dubitatur, An ab excommunicatione, & alijs pœnis liberi sint Schismatici, qui ignorantia invincibili schismati Græcorum inhaerent? Brevisiter dico, certum esse pœnas prædictas non incurtere, nec in inferiori, neque exteriori foro: ut clarior patebit ex his, quæ infra dicemus, tractantes de Hæreticorum pœnis.

Qua verò ratione Schismatici sint absolventi, & reconciliandi cum Ecclesia, dicemus infra, cum de absolutione hæreticorum differemus, tum quia Schismatici majori ex parte hæretici sunt; tum etiam, quia e si schismatici tantum inveniantur, eorum absolutio reservata est etiam Sedi Apostolicæ, ut patet ex Bulla Cænæ Domini.

Illud tamen est advertendum, quod quamvis Schismaticorum absolutio sit reservata, sicut & Hæreticorum, in eorum tamen absolutione non sunt tot tantæque circumstantiæ observandæ, sicut in absolutione hæreticorum. Oportebit tamen primò, ut antequam absolutionis beneficium accipiant, publicè vel privatè fidei professionem juxta sequentem formulam à Sede Apostolica exhibitam, faciant.

C A P V T X.

Professio orthodoxæ fidei à Græcis
facienda, *Gregorij XIII.*
Pont. Max. jussu
edita.

EGO N. firma fide credo & profiteor omnia
& singula, quæ continentur in Symbolo fidei,
quo Sancta Romana Ecclesia utitur, videlicet:
Credo in unum Deum Patrem omnipotentem
factorem celi & terræ, visibilium omnium
& invisibilium. Et in unum Dominum
IESUM Christum filium DEI unigenitum.
Ex ex Patre natum ante omnia secula.

cula. *DEVM* de *DEO*, lumen de lumine, *DEVM* verum de *DEO* vero. Genitum non factum, consubstantiali Patri; per quem omnia facta sunt. Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de caelis. Et incarnatus est de Spiritu Sancto ex *MARI* Virgine, & homo factus est. Crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato, passus & sepultus est. Et resurrexit tertia die secundum Scripturas. Et ascendit in caelum; sedet ad dexteram Patris. Et iterum venturus est cum gloria iudicare vivos, & mortuos; cuius regni non erit finis. Et in spiritum sanctum Dominum, & vivificantem; qui ex Patre Filioque procedit. Qui cum Patre & Filio simul adoratur & conglorificatur: qui locutus est per Prophetas. Et unam sanctam Catholicam & Apostolicam Ecclesiam. Confiteor unum Baptisma in remissionem peccatorum. Et expecto resurrectionem mortuorum. Et vitam venturi saeculi. Amen.

Credo etiam, profiteor, atque suscipis ea omnia, quae Sacra Oecumenica Synodus Florentina super unione Occidentalis & Orientalis Ecclesiae definivit, & declaravit: videlicet quod Spiritus Sanctus à Patre & Filio aeternaliter est, & essentiam suam, suamque esse subsistens habet ex Patre simul & Filio; & ex utroque aeternaliter, tanquam ab unico principio & unica spiratione procedit. Cum id quod Sancti Doctores & Patres dicunt, ex Patre per Filium procedere Spiritum Sanctum, ad hanc intelligentiam tendat; ut per hoc significetur Filium quoque esse secundum Graecos quidem, causam, secundum Latinos vero, principium subsistentiae Spiritus Sancti, sicut & Patrem. Cumque omnia quae Patris sunt, ipse Pater unigenito Filio suo gignendo dederit, praeater esse Patrem; hoc ipsum quod Spiritus Sanctus procedit ex Filio, ipse Filius à Patre aeternaliter habet, à quo aeternaliter etiam genitus est. Illamque verborum illorum, Filioque explicationem, veritatis declarandae gratia, & imminente tunc necessitate, licite ac rationabiliter Symbolo fuisse appositam.

Item in azymo sive fermentato pane tritico Corpus Christi veraciter conficit; Sacerdotesque in altero ipsum Domini corpus conficere debere, unumquemque scilicet iuxta suam Ecclesiam, sive Occidentalis sive Orientalis consuetudinem.

Item si verè poenitentes in Dei charitate decesserint, antequam dignis poenitentiae fructibus de commissis satisfecerint, & omnis eorum animas poenis Purgatorij post mortem purgari: & ut à poenis huiusmodi releventur, prodesse eis Fidelium virorum suffragia, Missarum scilicet Sacrificia, orationes & eleemosynas, & alia pietatis officia, quae à Fidelibus pro alijs Fidelibus fieri consueverunt, secundum Ecclesiam instituta. Illorumque animas, qui post Baptisma susceptum nullam omnino peccati maculam incurrerunt, illas etiam, quae post contractam peccati maculam, vel in suis corporibus, vel eiusdem ex utraque cor-

poribus, prout superius dictum est, sunt purgatae, in caelum mox recepti, & intueri clarè ipsum *DEVM* trinum & unum sicuti est, merito non tamen diversitate alii alio perfectius. Illorum autem animas, qui in actuali mortali peccata, vel solo originali decesserunt, mox in infernum descendere, poenis tamen disparibus puniendas.

Item sanctam Apostolicam Sedem, & Romanum Pontificem in universum orbem tenere Primatum, & ipsum Pontificem Romanum successorem esse beati Petri Principis Apostolorum, & verum Christi Vicarium, totiusque Ecclesiae caput, & omnium Christianorum Patrem ac Doctorem existere; & ipsi in Beato Petro pascendi, regendi, & gubernandi universalem Ecclesiam à Domino nostro *IESU* Christo, plenam potestatem traditam esse, quemadmodum etiam in Actis Oecumenicorum Conciliorum, & in sacris Canonibus continetur.

Insuper profiteor ac recipio alia omnia, quae ex Decretis sacrae Oecumenicae Generalis Synodi Tridentinae Sacrosanctae Romanae, & Apostolicae Ecclesiae, etiam ultra contenta in supradicto fidei Symbolo, profuturam ac recipiendam proposuit, atque praescripsit, ut sequitur.

Apostolicas & Ecclesiasticas traditiones, reliquasque eiusdem Ecclesiae observationes & constitutiones firmissime admitto & amplector.

Item sacram scripturam iuxta eum sensum, quem tenuit & tenet Sancta Mater Ecclesia, cuius est iudicare de vero sensu & interpretatione sacrarum scripturarum, admitto, nec eam unquam, nisi iuxta unanimum consensum Patrum accipiam, & interpretabor.

Profiteor quoque septem esse verè & proprie Sacramenta novae legis à *IESU* Christo Domino nostro instituta, atque ad salutem humani generis, licet non omnia singulis necessaria, scilicet Baptismum, Confirmationem, Eucharistiam, Poenitentiam, Extremam unctionem, Ordinem, & Matrimonium, illaque gratiam conferre; & ex his Baptismum, Confirmationem, & Ordinem sine sacrilegio reiterari non posse.

Receptos quoque & approbatos Ecclesia Catholica ritus, in supradictorum omnium Sacramentorum solemnem administratione recipio & admitto.

Omnia & singula quae de peccato originali, & de justificatione in Sacrosancta Tridentina Synodo definita, & declarata fuerunt, amplector & recipio.

Profiteor pariter in Missa offerri Deo verum, & proprium, & propitiatorum Sacrificium pro vivis & defunctis, atque in sanctissimo Eucharistiae Sacramento esse verè, realiter, & substantialiter Corpus, & sanguinem unum cum anima, & divinitate Domini nostri *IESU* Christi; fierique conversionem totius substantiae panis in Corpus, & totius substantiae

Vini in sanguinem, quam conversionem Catholica Ecclesia transsubstantiationem appellat.

Fateor etiam sub altera tantum specie, totum atque integrum Christum, verumque Sacramentum sumi.

Constanter teneo purgatorium esse, animasque ibi detentis fidelium suffragiis iuvari. Similiter & Sanctos unacum Christo regnantes, venerandos atque invocandos esse, eosque orationes Deo pro nobis offerre, atque eorum reliquias esse venerandas.

Firmissime assero, imagines Christi, ac Deiparæ semper virginis, nec non aliorum Sanctorum habendas & retinendas esse, atque eis debitum honorem ac venerationem impartiendam.

Indulgentiarum etiam potestatem à Christo, in Ecclesia relictam fuisse, illarumque usum Christiano populo maxime salutare esse affirmo.

Sanctam Catholicam & Apostolicam Romanam Ecclesiam, omnium Ecclesiarum Matrem & Magistram agnosco, Romanoque

Pontifici Beati Petri, Apostolorum Principis successori, ac IESU Christi vicario, veram obedientiam spondeo ac iuro.

Cætera item omnia à sacris Canonibus, & Oecumenicis Conciliis, ac præcipue à sacrosancta Tridentina Synodo tradita, definita, & declarata indubitanter recipio, atque profiteor, simulque contraria omnia, atque hæreses quasunque ab Ecclesia damnatas & reiectas, & anathematizatas, ego pariter damno, reicio & anathematizo.

Hanc veram Catholicam fidem, extra quam nemo salvus esse potest, quam in præfenti sponte profiteor, & veraciter teneo, eandem integram, & inviolatam, usque ad extremum vitæ spiritum, constantissime DEO adjuvante, retinero, & confiteri, atque à meis subditis, vel illis quorum cura ad me in munere meo spectabit, teneri, doceri, & prædicari, quantum in me erit, curaturum.

Ego idem N spondeo, do vœo, ac iuro. Sic me Deus adjuvet, & hæc sancta Dei Evangelia,

DE PROCURANDA CONVERSIONE OMNIUM GENTIUM.

LIBRI VI

PARS III.

De Ruthenorum Religione, & unione cum Sede Apostolica.

CAPVT I.

De Ruthenis tempore Clementis Papæ VIII. ad Sedis Apostolicæ communionem admisis, & de forma qua fuere recepti.

Ruthenorum populi (quos antiquo vocabulo Russos appellant Scriptores) ad unionem Apostolicæ sedis recepti fuerunt à Clem. VIII. Pontifice Maximo: ut Iulius Cardinalis Baronius ad Galicem 7. Tomi Annalium præcipua appendice adiecit. Eius etiam unionis meminit Anton. Possevinus in Apparatu sacro, verbo Rutheni. At quoniam ille decretum dantaxat deliberationis Archiepiscopi & Episcoporum Ruthenorum in sua Synodo facta de suscipienda communionem sanctæ Romanæ Ecclesiæ, & eorundem ad summum Pontificem literas; hic verò tantum alias Synodi circumstantias enumerant; nos aliquid plenius huc inferemus. Quare primò de synodo à Ruthenis celebrata & Decreto in ea edito: Secundo de litteris ad summum Pontificem, ac de Articularis five

conditionibus à Ruthenis propositis. Tertio de communionem ipsa à Sede Apostolica concessa dicemus.

Primò igitur, anno Domini 1594. die 2. mensis Decembris, Brestensis Synodus celebrata est Brestæ, quæ civitas est sita in magno Ducatu Lithuania, qui ad regnum Poloniæ pertinet. Ea indicta est iussu Clementis VIII. Pont. Max. felicis recordationis, cui quæ decernenda erant, proposita fuerant ab Episcopis, qui illuc convenire debebant.

Tria fuerunt ob quæ hæc Synodus fuit coacta. Primum, ut Rutheni Episcopi convenientes in unum cum Latinis Episcopis legitime id facerent, quandoquidem sciebant illegitima esse Concilia, quæ sine Vicarij Christi auctoritate indicerentur, aut haberentur: ea verò, de quibus erat agendum, ad sanctæ Catholicæ fidei professionem edendam spectarent, rejecto omni schismate, ac novis hæresibus, quæ passim succederant, dum ab Ecclesiæ unitate secesserant.

Secundum, ut decernerentur legati Ruthenorum, qui nomine omnium ad Pont. Max. ad Urbem proficiscerentur, ipsi ac successoribus ejus omnem

Synodus
Brestensis.